

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Första Kammaren. N:o 8.

Onsdagen den 21 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 17 och 20 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

1—3 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

4 punkten.

Herr Helander: Efter det för både kartverken och statsverket ödesdigra beslut, som förra Riksdagen fattade, torde det tjena till föga att här å nyo utveckla hvad jag vid många tillfällen under min riksdagsmannatid såväl i kartverkskomitén som vid andra tillfällen uttalat derom, att det vore angeläget att de ifrågavarande kartverken, som i allt hufvudsakligt haiva att befordra civila ändamål, också handhafvas af en civil corps af kartografer, på det att kartorna icke blott må blifva hvad de för sitt egentliga ändamål böra vara, utan äfven må åstadkommas för minsta möjliga kostnad. Antagligen skall man möta mig med den invändningen, att det tjenar till intet att vidare tala om denna sak, enär Riksdagen förra året fattat sitt beslut i frågan, och för den händelse att detta beslut är öfverensstämmande med hvad den kongl. propositionen innehåller, har man ju endast att hålla sig till samma beslut. Jag vill emellertid erinra derom, att Riksdagens beslut förra året visserligen innefattade bifall till den kongl. propositionen vid 1885 års riksdag — hvilken proposition då afslogs — men dock sålunda, att den skulle framkomma, såsom det heter, »i betydligt modifierad form». Frågan är då, synes det mig, huruvida sådana betydande modifikationer verkligen blifvit iakttagna uti här ifrågavarande förslag, men såvidt jag kan förstå, är detta icke händelsen.

Omorganisation af de allmänna kartverken.

Omorganis-
ation af de all-
männa kart-
verken.
(Forts.)

Jag skall be att få göra en liten jämförelse emellan de särskilda punkterna i 1885 års proposition och den förevarande kongl. propositionen, i hvilken föredragande departementschefen i allt väsentligt hänför sig till hvad afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning föreslagit.

I förslagen handlar *första* punkten om skalorna. Denna punkt är enligt begge förslagen hufvudsakligen lika. Härvid skall jag dock ej vidare uppehålla mig, enär det nog härefter såsom hittills blir nödvändigt, att man gör vissa förändringar i afseende å skalorna m. m. — Den *andra* punkten är i båda förslagen alldeles lika, utan vare sig tillägg eller förändring. — Den *tredje* punkten är äfven lika, med undantag deraf, att nu föreslagits, att kartan i skala 1:20,000 skulle utgifvas i färgtryck i 1:50,000, till dess erforderliga medel erhöles för dess utgifvande i 1:20,000. Utgifning i skala 1:20,000 eger emellertid, såsom herrarne torde påminna sig, icke vidare rum, och i allt fall är det icke fråga om att statsverket skulle för sådant ändamål vidkännas någon utgift, hvarför man har nöjt sig med att fortfarande utgifva kartan i 1:50,000. — Den *fjerde* punkten är ock hufvudsakligen lika i begge förslagen, endast med det tillägg i det förevarande förslaget, att planen för Norrbottenskartan, som är oförändrad, skall utsträckas att gälla i vissa fall äfven för Vesterbotten. Här är således fråga om en utsträckning, men någon modifikation af 1885 års förslag kan jag icke utfinna. — *Femte* punkten är i båda förslagen lika. — Hvad angår *sjette* punkten i 1885 års förslag, så innehöll den, att det ekonomiska kartverket i afseende på personal och anslag skulle förenas med generalstabens topografiska afdelning, hvilken afdelning det alltså skulle åligga att med biträde af tillhörande personal utföra alla med landets allmänna kartläggning och beskrifning förenade arbeten. I nu föreliggande förslag heter det deremot, att de ekonomiska och topografiska kartverkens personal utför under kartverkschefens ledning alla med landets ekonomiska och topografiska kartläggning och beskrifning förenade arbeten. Som hvar och en finner, är detta blott en omskrifning, ty meningen är, att det fortfarande skall vara så, att ledningen utfövas af chefen för generalstabens topografiska afdelning. Om man har qvar orden »förenad med» eller icke, betyder alltså detsamma. — *Sjunde* punkten är i hufvudsak lika i båda förslagen, med undantag deraf, att det i 1885 års förslag heter »från armén kommanderade officerare och underofficerare», hvaremot det i 1894 års proposition heter »officerare eller underofficerare». Ordet »och», som stod i 1885 års förslag, förekom också i det förslag, afdelningschefen ingifvit till Kongl. Maj:t. Jag vet icke hvarför det nu skall heta »eller». I alla händelser kan denna förändring icke innebära någon »betydligt modifierad form», såsom i Riksdagens beslut förra året begärdes, och är ändringen öfver hufvud någon modifikation, så är det en modifikation till det sämre. — Punkterna 8—11, motsvarande punkterna 8—10 i afdelningschefens och 1885 års förslag, handla hufvudsakligen om arfvoden och ersättningar

åt personalen. Här är emellertid att märka, att afdelningschefen föreslagit, att anslagen till kartarbetena skulle uppföras under rubriken »till fortsatt bearbetande af rikets ekonomiska och topografiska kartverk», hvaremot rubriken enligt den kongl. propositionen skall vara »rikets allmänna kartverk». För mig synes det mycket märkvärdigt, att man skall gifva en sådan benämning åt dessa två civila kartverk, då det finnes ännu ett allmänt kartverk, nemligen sjökarteverket. Att detta senare kartverk är både »allmänt» och »rikets» torde icke kunna förnekas. Dess benämning sjökarteverket kommer nu att stå i motsats mot »rikets allmänna kartverk». Nog hade det emellertid legat nära till hands att sätta i stället den benämning å kartverken, hvilken begagnades i 1877—78 års komités förslag, der det heter »landkartverket» i motsats mot »sjökartverket». Den här föreslagna benämningen synes sålunda åtminstone icke vara någon modifikation till det bättre, om den kan anses utgöra någon modifikation alls.

Omorganisation af de allmänna kartverken.
(Forts.)

Af hvad jag anfört torde det synas, som om statsutskottet haft fullt skäl att, med hänvisning dertill att i den kongl. propositionen icke fästs tillräckligt afseende vid Riksdagens under fjolåret uttalade önskningsar och än mindre gjorts några modifikationer, allra minst några betydliga modifikationer af 1885 års förslag, att, säger jag, tillstyrka afslag å den kongl. propositionen.

Innan jag yttrar något mera i denna fråga, skall jag afvakta den vidare diskussionen deri, med förbehåll att sedermera få i de afseenden, hvartill denna kan föranleda, ytterligare utveckla min åsigt, och skall jag för ögonblicket inskränka mig till att hemställa om afslag å utskottets förslag.

Herr Boström, Filip: Den föregående ärade talaren har under sin långa riksdagsmannaverksamhet med mycken ifver uppträdt för utvecklingen af rikets ekonomiska kartverk och är efter år yrkat, att detta kartverks kraf skulle af Riksdagen bättre tillgodoses. Emellertid har Första Kammaren vid 1885 års riksdag utan votering antagit ett af Kongl. Maj:t framlagdt förslag till omreglering af rikets kartverk. I öfverensstämmelse med detta förslag afläts under sistlidna års riksdag en skrivelse till Kongl. Maj:t. Det synes således vara skäl, att kammaren i år bibehåller den ståndpunkt, kammaren förut intagit, då denna fråga förelagat till behandling. — Man må hysa hvilken mening som helst om det sätt, hvarpå kartverken skötts, så kan det icke vara tvifvelaktigt, att en sådan sammanslagning af verken, som här föreslagits, skall blifva ganska fördelaktig, ty det kan icke nekas, att de tre nuvarande verken äro i vissa afseenden med hvarandra likartade och i andra af hvarandra beroende. Så är att märka, att vissa arbeten utföras bättre af topografer än af kartografer, eller tvärtom; topografer torde t. ex. vara lämpligare för trianguleringen och de geodetiska arbetena, under det kartograferna bättre lämpa sig för stomkartornas upprättande. I följd häraf måste det erkännas, att fördel uppstår, om de olika verkens personal får an-

*Omorganisa-
tion af de all-
männa kart-
verken.*
(Forts.)

vändas, der behovet af dess arbete mest förefinnes. Äfven synes det, att en sammanslagning kan blifva af stort gagn för de olika verkens utveckling, i det att, om anslagen få användas, der de bäst behöfvas, arbetena i deras helhet måste komma att betydligt påskyndas.

Man kan ju göra den anmärkningen, att, ehuru hithörande ärenden skulle föredragas af chefen för civildepartementet, kartverkschefen komme att utnämnas på generalorder på förslag af chefen för landtförsvarsdepartementet. Men man får ihågkomma att, såsom ock framgår af den kongl. propositionen, ärendena äro afsedda att i statsrådet föredragas af, efter gemensam beredning, cheferna för civildepartementet och landtförsvarsdepartementet. Under sådana förhållanden är jag öfvertygad, att det ekonomiska kartverket kommer att för framtiden lika väl tillgodoses som tillförene, och att detta kartverks målsmän ej hafva något skäl att i likhet med herr Fredholm önska, att det sammanslagna kartverket skulle förläggas under landtförsvarsdepartementet.

Jag tror således, att Första Kammaren, som 1885 och 1893 stält sig på en ståndpunkt i öfverensstämmelse med syftet af det förevarande förslaget, icke har något skäl att nu frångå denna ställning, hvarför jag ock får yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Helander: Hvad den siste talaren yttrade derom, att det föreliggande förslaget skulle medföra besparingar och i andra afseenden vara till fördel för kartverken, föranleder mig, då han förmodligen stödt sig på anförandet till statsrådsprotokollet, att uppläsa hvad föredragande departementschefen yttrat. Detta yttrande, som återfinnes på sid. 17 i betänkandet, lyder:

Såsom af den nu lemnade redogörelsen för förenämnda kartverks särskilda utvecklingsskeden framgår, har man redan från många år tillbaka insett behovet af att ifrågavarande kartverk, de ekonomiska och topografiska, blefve ställda i närmare samband med hvarandra, så att, bland annat, vissa arbeten, som äro för kartverken grundläggande, kunde till dessas gemensamma bästa på en gång af de därför särskildt lämpliga personerna utföras, hvarigenom vunnes, att man undginge dubbelarbeten jemte dermed förenade ökade kostnader och att man erhöle ett noggrannare utfördt arbete, som bättre egnade sig för kartverkens fortsatta bearbetande för deras särskilda ändamål. Jag vill i detta afseende erinra att topograferna, med afseende å sin utbildning, äro mera lämplige än kartograferna för vissa arbeten, som äro för båda kartverken behöfliga, såsom trianguleringen och de geodetiska undersökningarna, o. s. v.

Nu är emellertid förhållandet, att topograferna icke syssla med dessa grundläggande arbeten, utan dessa utföras under ledning af professorn i geodesi af, mig veterligt, endast hans civila biträden. Vidare anføres, att genom den föreslagna förändringen dubbelarbete skulle undvikas. Men jag måste härvid erinra, att

dubbelarbeten i verkligheten icke förekommer i annan måtto än just derigenom, att militärer hafva ledningen af kartarbetena, hvilka de, så att säga, se med militära ögon, utan att rätt inse hvad som är af vigt och bör utmärkas på den ekonomiska kartan. Till stöd för denna mening vill jag åberopa det förhållande, att man sammansätter stomkartan på ritrummet, innan nödiga mätningar i orten förutgått, samt att numera på ekonomiska kartan insättas graderingsskiljaktigheterna från skifteskartorna, hvaraf man icke allenast ej har gagn, utan, hvad värre är, man otydliggör kartan, betydligt ökar arbete och kostnad samt försvårar framtida revidering.

Omorganisation af de allmänna kartverken.
(Forts.)

Sedan stomkartan blifvit transporterad till den topografiska arbetsskalan, lägges den i arkivet utan att vidare begagnas. Vid denna sista öfverföring skulle man tänka sig, att de nämnda skiljaktigheterna skulle åtminstone kunna gagna den topografiska detaljen, men detta är icke heller fallet, ty, förståndigt nog, uteslutas dessa graderingsskiljaktigheter på kartan i skalan 1:50,000.

Till hvad jag förut yttrat vill jag lägga, att jag skulle undrat mindre på det förslag, man framlagt till omorganisation af kartverken, om man dervid åtminstone tagit hänsyn till hvad kartekommissionen anført till 1885 års förslag, så att alla dessa kartografer och icke minst alla dessa qvinliga biträden — hvilka i förslaget blifvit omnämnda blott med de orden, att arbetena skola utföras bland annat af »qvinlig personal» — fått någon säkerhet för sin anställning. Många af dessa qvinliga biträden hafva arbetat i flera, ända till 30 år, men kunna när som helst afskedas, kanske blott därför att de icke längre hafva tillräckligt god synförmåga. Jag tycker, att detta är obarmhertigt och att man borde på något sätt sörja för deras ålderdom, då man nu är i begrepp att fatta definitivt beslut i kartverksfrågan.

Jag vet icke, om det kan anses ligga utom den föreliggande frågan att påvisa hvad jag nu vill säga, men åtminstone för mig har det synts egendomligt, att just nu, sedan man i flera år hållit på att försöka småningom komma till rätt insigt om huru kartverken borde bearbetas, man skall komma fram med en definitiv plan vid denna tidpunkt, då afvittringsgöromålen nalkas till slut och anslagen dertill betydligt minskats, samt det förhåller sig på samma sätt med skiftesverket, så att landtmätarne snart stå utan arbete. Äfven landtmäteristyrelsen sjelf är i afgående. Chefen är pensionsmessig, landtmäterifiskalen och aktuarien likaledes och sekreteraren blir det i år; och af ingenjörerna blir den ene pensionsmessig om två år och den andre äfven om några få år. Under sådana förhållanden har jag tänkt, att man skulle kunna göra en sådan organisation, att det lilla, som återstår af landtmäteriverket, på något sätt förenades med kartverket. Detta kan visserligen icke ske ögonblickligen, ty organisationens genomförande komme nog att fordra någon tid. I alla händelser tror jag dock, att försigtigheten bort bjuda att icke nu antaga någon definitiv plan. Då jag dessutom i hvarje fall icke kan finna, att det före-

*Omorganis-
ation af de all-
männa kart-
verken.*
(Forts.)

liggande förslaget innefattar någon modifikation af 1885 års förslag och än mindre en betydlig modifikation deraf, vidhåller jag mitt yrkande om afslag, dock med den inskränkning, att de förut gifna anslagen till kartverken måtte bibehållas.

Herr statsrådet Groll: Då Riksdagen förra året fattade sitt beslut i kartverksfrågan, uttalade Riksdagen, att den önskade en organisation framlagd på grundvalen af de då lemnade anslagen, det vill säga, Riksdagen förklarade sig icke benägen att höja anslagen till kartverken, utan ville, att organisationen skulle lämpas efter dessas då varande belopp. Med hänsyn dertill är nuvarande framställning rörande kartverken uppgjord. Den afser, enligt mitt förmenande, icke den fullständigaste organisation, man kan önska sig i afseende å kartverken, men den är dock sådan, som jag föreställer mig att den bör vara för att tillfredsställa de fordringar, man i allmänhet kan ställa på densamma. Skulle Riksdagen framdeles bevilja större anslag, så kunde kartverksarbetet bedrivas mera intensivt, än som nu är tänkt, då man måste hålla sig inom ramen af de anslagsbelopp, som här äro i fråga.

Riksdagen uttalade vidare, att Riksdagen anslöt sig till 1885 års förslag. Således hade man vid organisationsfrågans behandling att tillse, i hvad mån detta förslag vore tillfredsställande och, i den mån så befans, söka gå Riksdagens önsknningar till mötes. Afven detta tror jag måste erkännas vara i det nu föreliggande förslaget iakttaget. Man vinner genom detta förslag, att de tillgängliga penningmedlen kunna användas på det mest fruktbärande sätt genom att de förenas under ett anslag. Man kan till följd deraf, när omständigheterna så bjuda, drifva på arbeten, som böra föregå andra kartarbeten; och arbeten, som för båda kartverken äro gemensamma, kunna på en och samma gång utföras, hvilket naturligtvis blifver billigare, än om hvartera kartverket, det topografiska och ekonomiska, bearbetas utan hänsyn till det andra.

Det har redan sedan lång tid tillbaka ifrågasatts, att kartverken skulle läggas under civil förvaltning. Det är något som låter ganska befogadt, men med den höga utbildning, som våra generalstabsofficerare ega, är jag för min del förvissad, att det topografiska kartverket bearbetas fullt ut lika bra inom generalstaben som under någon civil förvaltning. Jag har icke heller någonstades funnit anförd någon brist hos det ekonomiska kartverket, som skulle vara beroende på att förvaltningen deraf varit anförtrödd åt en militär. Jag tror icke att någon kan påstå, att, om det ekonomiska kartverket varit utfördt af landtmätare, det skulle blifvit i ringaste mån bättre än det nu är. Detta kartverk har, såsom alla våra kartverk, haft att genomgå sina särskilda utvecklingsskeden. Man vet, att under forna tider man icke hade så fullständiga hjälpmedel och instrument som nu. De äldre kartorna voro icke heller fullt exakta. Jag tror dock, att ingen kan påstå, att under den nuvarande chefen eller hans företrädare någon ofullständighet i beteckningarna eller i noggrannheten visat sig.

Det har nästan blifvit en trosartikel hos vissa personer, att kartverken borde lyda under civil förvaltning. Jag har icke funnit något enda sakligt skäl för en sådan åsigt. Om man kunde anordna en *särskild* styrelse för kartverken, så måste därför äfven finnas särskild personal och särskild aflöning till denna. Hvarifrån skola medlen dertill tagas? Deremot kommer, på det sätt saken nu är föreslagen att ordnas, det topografiska kartverkets personal att till en del aflönas af anslag, upptagna under generalstaben. När topografiska corpsen införlifvades med generalstaben, öfverflyttades dit tio löner. Skulle man nu skilja dessa tio löner från generalstaben, blefve anslaget till denna så reduceradt, att det säkert icke skulle förgå ett år, innan behof af förhöjning i anslaget till generalstaben visade sig. Generalstabsofficerare måste, på samma gång som de handlägga kartverksarbetena, äfven sysselsätta sig med rent militära göromål, och till följd häraf måste kartverksarbetena visserligen komma att gå något långsammare än eljest. Men detta är också den enda olägenheten, som jag kan finna vara härmed förenad. Och detta är en olägenhet, som Riksdagen med den organisation, som nu är framlagd, likasom med den nu gällande, kan när som helst i framtiden afhjelpa genom att bevilja ökade anslag. Man kan för närvarande, då man är inskränkt till de nu utgående anslagsbeloppen, icke göra någon förändring i den nuvarande organisationen af personalen.

Omorganisation af de allmänna kartverken.
(Forts.)

Det är särskildt *en* skilnad i afseende å personalorganisationen mellan nu förevarande förslag och förslaget af år 1885, som jag anser mig böra framhålla och som torde få anses såsom en förbättring från deras håll, hvilka frukta det allt för stora militära inflytandet å kartverken. År 1885 var meningen, att båda kartverken skulle förläggas till generalstabens topografiska afdelning, till följd hvaraf också båda kartverken skulle komma att i sista hand lyda under chefen för generalstaben. Enligt den nuvarande organisationen, som är afsedd att härutinnan bibehållas, har deremot generalstabschefen icke det ringaste att befalla i fråga om det ekonomiska kartverket, hvilket således fortfarande skulle förblifva mera fristående än enligt 1885 års förslag var åsyftadt.

Nu hafva kartverksarbetena, de ekonomiska såväl som de topografiska, pågått så länge, att man kan skönja tidpunkten för deras afslutande. Man torde nu hafva hunnit längre än halfva vägen. Under det Riksdagen med få mellantider behandlat frågan, huru kartverken rätteligen borde organiseras, hafva sjelfva arbetena fortgått i all sköns lugn, och jag vet icke, att man kan framställa något berättigadt klander mot arbetena, sådana de under senare åren utförts.

Jag hoppas därför, att kammaren skall finna fördelaktigast att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit i denna fråga, helst, om det af Riksdagen bifalles, Riksdagen derigenom icke bundit sig för alltid, utan har fria händer att i en framtid öka anslagen, så att organisationen må kunna ändras på ena eller andra sättet, allt efter som dervid befinnes lämpligt.

Jag hemställer därför om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

*Omorganis-
ation af de all-
männa kart-
verken.*
(Forts.)

Herr Helander: Jag har tyvärr icke kunnat rätt höra den siste ärade talarens yttrande, men kan förstå, att det gick ut på, att det nu med kartverken var så väl bestämdt som möjligt, och arbetet förenadt med minsta kostnader. Jag skall i anledning häraf be att ur tillgängliga handlingar få lemna några upplysningar om kostnaderna för det ekonomiska kartverket. När det var fristående eller lydde under landtmäteriet — från 1860—1872 — hafva, utgifningskostnad oberäknad, dessa kostnader för kartläggning af en kvadratmil uppgått till 1,852 kronor i medeltal, medan deremot, sedan verket lades under ledning af generalstabens, kostnaderna ökats, så att de redan under de fem åren 1873—1877 i medeltal stigit från 1,852 kronor till 4,121 kronor.

För senast bearbetade län, Vermlands, gå kostnaderna sannolikt upp till minst 5,000 kronor per kvadratmil. Äfven om man icke beräknar skilnaden emellan förr och nu till mer än ett par tusen kronor per kvadratmil, så gör det dock på ett län sådant som Vermlands, hvilket varit lätt att bearbeta, kanske 300,000 kronor.

Att herr statsrådet är belåten med det framlagda förslaget, och att den andre ärade talaren ansåg kartverken genom detta blifva väl tillgodosedda, förundrar mig naturligtvis icke, ty i annat fall hade förslaget, sådant det är, icke blifvit framlagdt. Sjelf är jag dock, såsom redan blifvit framhållet, af den öfvertygelse, att det allmänna hade blifvit bäst tillgodosedt, om dessa civila kartverk uteslutande fått bearbetas af civila kartografer, hvilka åt arbetena kunnat egnas hela sin tid, i hvilken händelse det ock varit helt naturligt, att chefen för civildepartementet, oaktadt den mångfald af andra ärenden han har att behandla, blifvit kartverkets högste målsman, hvaremot, på sätt nu är tillstäldt, han har att rådföra sig med krigsministern, denne med generalstabens chef och denne åter med sin afdelningschef. Det blir sålunda i verkligheten militärer och icke civile, som få allt inflytande å kartverksamheten.

Jag yrkar fortfarande afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Helander*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, ville besluta, att nuvarande anslag till rikets ekonomiska kartverk skulle bibehållas oförändradt.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Helander* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 4 punkten af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och besluter, att nuvarande anslag till rikets ekonomiska kartverk skall bibehållas oförändradt.

*Omorganis-
ation af de all-
männa kart-
verken.
(Forts.)*

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 18.

5—8 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

9 punkten.

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet icke för att länge uppehålla diskussionen, ty jag inser, att det förslag, som jag i denna punkt ämnar framställa, dock icke kommer att vinna denna kammars bifall. Jag har begärt ordet, därför att i denna punkt samtliga ledamöter af statsutskottet från Andra Kammaren afgifvit en reservation, som finnes på sid. 106 af detta betänkande omförmäld och hvilken är af den beskaffenhet, att jag finner den både lämplig och nyttig och innefatta en besparing, som icke kan bringa någon olägenhet åstad. När man betraktar sjetta hufvudtiteln med en ordinarie anslagssumma, enligt statsutskottets förslag, af kronor 5,600,188 och extra anslag enligt samma förslag af kronor 509,812, eller tillhopa kronor 6,110,000, så finner jag, att de sparsamhetsvänner, som finnas i statsutskottet för närvarande, hafva inlagt sin gensaga mot vissa anslag på ett, jag vågar säga, mycket anspråkslöst sätt, ty det är egentligen blott vid tre frågor, som reservationer blifvit gjorda. I två fall hafva sparsamhetsvännerna lyckats genomdrifva sin åsigt och fått majoritet i statsutskottet, men summan af alla besparingar, som på denna stora hufvudtitel af öfver sex millioner af hushållningsvännerna i statsutskottet blifvit ifrågasatta, belöper sig till summa 18,000 kronor. Det kallar jag verkligen att vara mycket anspråkslös.

*Höjdt anslag
till reseunder-
stöd för landt-
brukets stude-
rande.*

Jag hade skolat uppträda redan vid två föregående punkter, punkterna 5:o och 7:o, med anhållan om bifall till de vid dessa punkter fogade reservationer, men som dessa reservationer icke voro undertecknade af samtliga Andra Kammarens statsutskottsledamöter, så ville jag icke besvära kammaren dermed. Men vinna dessa reservationer Andra Kammarens bifall, så kunna herrarne vara öfvertygade, att jag går med den i de gemensamma vote-ringar, som då förestå. I denna punkt deremot hafva alla Andra Kammarens statsutskottsledamöter framställt begäran om en ganska anspråkslös nedsättning af endast 2,000 kronor i det anslag, som

*Höjdt anslag
till reseun-
derstöd för
landbrukets
studerande.*

(Forts.)

äskats. Jag medräknar här icke herr Casparsson, som också står antecknad såsom reservant, ty hans reservation afser endast motiveringen. Jag skall icke besvara kammaren med att begära votering, men jag har velat, att Andra Kammaren må veta, att åtminstone en ledamot af denna kammare sökt göra dess åsigt här gällande.

På grund af hvad jag haft äran anföra ber jag få yrka afslag på statsutskottets hemställan i denna punkt och bifall till reservanternas förslag.

Herr Casparsson: Jag har anmält min reservation mot den, enligt mitt förmenande alltför starka betoning, hvarmed statsutskottet framhållit, att den ifrågasatta ökningen af anslaget till reseunderstöd skulle vara så godt som uteslutande afsedd för lärare vid landbruksinstituten och landbruksskolorna. Jag håller före, att det finnes andra, som af dylikt reseunderstöd kunde draga lika stor, om icke större, nytta. Jag menar härmed från landbruksinstituten utgångna framstående elever, hvilka önska utbilda sig till lärare vid landbruksläroverken. Sedan de vunnit anställning såsom lärare, är deras tid fullt upptagen af att tillreda och bibringa eleverna den mängd teoretiskt vetande, som hädanefter blifver den hufvudsakliga »födan» åtminstone vid landbruksinstituten. Den tid, som de äro befriade från föreläsningar och examensskyldighet, tre å fyra veckor vid jultiden, är icke mycket egnad för anställande af praktiska och agrikulturvetenskapliga undersökningar.

Hushållningssällskapens ombud säga, att studieresor sådana som dessa skulle blifva till gagn »för lärarne sjelfve, hvilka hade att utbilda jordbrukare för olika landsdelar och som om förhållandena der i flertalet fall saknade önskvärd kännedom». Jag vill icke bestrida, att så kan vara förhållandet, men det är då icke någon kompliment mot lärarne, att de i flertalet fall sakna »önskvärd kännedom» om förhållanden, om hvilka de skola bibringa eleverna kunskap. Mig synes det önskvärdt, att de förvärfvade denna kännedom, innan de skola bibringa den åt andra.

Ombuden hålla vidare före, att studieresorna skulle blifva till gagn äfven för den jordbruksidkande allmänheten, »enär de råd, som lärarne under dessa resor blefve i tillfälle att lemna, och de reseberättelser, som af dem afgåfves, i hög grad skulle kunna blifva denna allmänhet till ledning och nytta». Men om lärarne sjelfve sakna önskvärd kännedom om jordbruksförhållandena, huru i all världen skola de då kunna bibringa allmänheten råd, som må vara denna allmänhet till nytta och ledning? Om detta anslag kommer att användas på det sätt, statsutskottet tänkt sig det, så föreställer jag mig, att nyttan deraf blir densamma, som en känd auktoritet yttrade om medicinen:

»Att den nytta gör

åt medici om ej åt flera».

Jag hoppas därför, att anslaget får en vidsträcktare användning, än statsutskottet tänkt sig enligt detta betänkande.

Beträffande sjelfva klämman har jag icke annat yrkande att göra än bifall till statsutskottets förslag.

*Höjdt anslag
till reseun-
derstöd för
landbrukets
studerande.
(Forts.)*

Herr Odelberg, Theodor: Jag vill icke här yttra mig, hurvida det kan vara lämpligt att höja detta anslag till åtta eller tio tusen, men mig synes emellertid, att, då detta anslag allt sedan 1860 utgått med 6,000 kr., och delaktighet af detsamma årligen sökes af omkring 40 personer, tidpunkten nu kunde vara inne att företaga en höjning.

Herr Casparsson synes, då han yttrade sig om olämpligheten af utskottets motivering med anledning af Kongl Maj:ts framställning om anslaget beviljande äfven för resor inom landet, utslutande tagit hänsyn till de lärare, som äro anställda vid landbruksinstitutet. Men dessa lärare komma nog icke att i så stor utsträckning få begagna sig af detta anslag. De hafva jemförelsevis ganska goda löner, och resor inom landet äro icke så dyrbara, att de icke kunna kosta på sig dem. Men det finnes en annan grupp lärare i vårt land, som herr Casparsson tycktes alldeles lemna å sido, nemligen de, som äro anställda vid våra lägre landbruksskolor eller landtmannaskolor. De hafva i allmänhet små löner och kunna därför väl behöfva bidrag för att företaga resor inom landet, ty det är ej nyttigt hvarken för dem sjelfva eller för den undervisning, de skola meddela, att vara nödsakade att år ut och år in vistas på samma plats utan att kunna komma ut och se, hur jordbruket på andra platser bedrifves, eller hur undervisningen vid andra landbruksskolor är ordnad.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan om anslaget höjande från 6,000 till 8,000 kronor.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af friherre *Klinckowström*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innefattades i den af herr A. Persson m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa begg yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

10 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

11 punkten.

Mom. a).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*

Mom. b).

Herr Billing: Mot den nu föredragna punkten hafva tolf ledamöter af statsutskottet — och bland dem också jag — anmält sin reservation och hemställt, »att Riksdagen, med anledning af herr Ljungmans motion, n:o 8, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket såväl vid rikets westkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd;» och jag anhåller nu att få anföra de skäl jag haft att biträda denna reservation.

Vid 1892 års riksdag förordade statsutskottet så godt som enhälligt — då funnos blott 2 reservanter — alldeles detsamma, som nu af reservanterna föreslagits. När frågan förekom i Första Kammaren afslogs statsutskottets hemställan, men med en mycket liten majoritet, jag tror icke, att majoriteten var större än 14 röster. Bland dem, som då röstade mot statsutskottet, var också jag; och skälet, hvarför jag då så röstade, var icke annat, än att jag ansåg det sätt, hvarpå motionen blifvit motiverad, vara af den beskaffenhet, att man på grund af detsamma icke borde bifalla motionen. Jag vet, att det var flere än jag i denna kammare, som hade lust att bifalla statsutskottets hemställan, men af samma accidentiella skäl röstade afslag. Detta skäl har nu bortfallit. Det som har föranlett mig att instämma i reservanternas yrkande är endast och allenast ett mycket stort intresse för fiskerinäringen och en föreställning derom, att denna mycket stora handtering i vårt land icke skötts eller understöds i alla afseenden så, som den behöft och som den förtjenat. Det ligger nära till hands att redan *a priori* göra en slutledning i den riktningen, då man besinnar, att denna handtering kan i omfattning och betydelse jämföras med snart sagdt hvilken annan handtering som helst inom landet, och då man betänker, att dessa senare handteringar visat sig behöfva en anordning af ungefär den art, som här föreslagits. Man antager då, att liknande behof skulle förefinnas rörande fiskerihandteringen.

Ett starkt stöd för denna min uppfattning finner jag deri, att hvad här påyrkas föreslagits eller förordats af åtskilliga myndigheter inom den ort, som frågan närmast berör. Göteborgs och Bohus läns landsting har 1882, 1884 och 1891 förordat en sådan åtgärd. Konungens befallningshafvande och hushållningssällskapet der hafva gifvit ett liknande förord. Härvid får jag dock tillägga, att senare hafva Konungens befallningshafvande och hushållningssällskapet, såvidt jag kunnat läsa handlingarna rätt, i någon mån inskränkt sitt förord, framhållande att behofvet nu icke vore så starkt, som då vid föregående tillfällen Konungens befallningshafvande yttrat sig i frågan. Dessutom hafva äfven från andra håll framkommit framställningar i samma syfte.

Der finnes således en opinion *för* en sådan åtgärd, som här föreslagits. Men nu finnes det också en opinion, och den ganska stark, *mot* en sådan åtgärd. Den har väl icke att stödja sig vid

så många offentliga myndigheters vitsord, men den är i alla fall i hög grad påaktansvärd. Den kommer från många af dem, som omedelbart drifva fiske. Desse hafva ställt sig mycket motvilliga mot den föreslagna administrationen. Men om man undersöker hvad det är hos desse senare, som betingar deras uppfattning, kommer man mycket lätt under fund dermed, att det är fruktan för att en sådan anordning, som här är föreslagen, skulle komma att lägga onödiga och skadliga band på näringen, att den skulle blifva ett slags polisanordning, som på ett obehörigt sätt skulle binda friheten.

Jag har nu nämnt, att inom den ort, hvarom här närmast är fråga, stå opinionerna mot hvarandra, men så vidt jag kunnat inhemta, stå der icke blott opinioner mot hvarandra, utan der stå också passioner mot hvarandra, och stämningen lär vara i hög grad ömtålig och uppdrifven. Under sådana förhållanden kan man resonera så: då är det bäst, att ingen åtgärd vidtages. Men man kan också, och som jag tror med bättre skäl, resonera så: när stämningen är sådan, när denna fråga verkligen håller på att skada de inbördes förhållandena på den orten, då är det skäl, att en objektiv och lugn utredning af saken kommer till stånd. Och man kan hoppas, att en sådan utredning verkligen skulle — om den också icke hade några stora följder med afseende på fiskerinäringens befordrande — likväl hafva den frukten med sig, att sinnena kunde lugnas och passionerna stillas. Det kunde ju hända, att utredningen ledde till det resultat, att ingen administration behöfdes och ingen administration önskades, och då vore agitationen från det ena hållet med det samma afklippt. Det synes därför, som om man redan från den synpunkten sedt borde vara med om en sådan utredning, men dertill kommer, att om också opinionerna stå här mot hvarandra mycket skarpt, så, om man *lugnt* läser framställningarna från de olika hållen — och det har jag naturligtvis kunnat göra — finner man, att hvad man här liksom ofta annars är oense om är icke om sjelfva väsendet i saken, utan om något, som man misstänker ligga bakom. Från olika sidor har man, så vidt jag kan se, insett, att det kunde vara behöfligt, att något gjordes. Men från ena sidan är man rädd att, om något göres, få hvad herr Ljungman föreslagit, ty det vill man för ingen del vara med om; man vill icke vara med om någon polisanordning. Dock förklarar äfven motionären alldeles bestämdt, att hans syfte icke är någon polisanordning, icke att lägga något band på fiskerinäringen. Men då är man ju enig i de två stora hufvudsakerna: att en utredning behöfves och att man *icke* vill hafva någon polisanordning. Och då synes, som om en utredning verkligen skulle kunna leda till ett positivt resultat. Det förefaller mig därför, som anledning vore att bifalla reservanternas förslag.

Jag ber nu ytterligare få betona, att då jag förordar reservation, innebär detta alldeles icke öfvertygelsen om, att den af herr Ljungman föreslagna administrationen, i den form herr Ljungman föreslagit, är sådan, att den bör och kan godkännas. Äfven den, som icke är sakkunnig på detta område — såsom fallet är

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*
(Forts.)

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)*

med mig, — ser alldeles tydligt, att det finnes af herr Ljungman utkastade tankar, som alldeles icke kunna eller böra realiseras, och därför vill jag hafva det betonadt, att ett bifall till motionen icke innebär godkännande af den af herr Ljungman föreslagna anordningen, utan det innebär blott en hemställan, att med anledning af motionen en utredning måtte komma till stånd.

Skall jag säga något om huru enligt min mening en sådan administration — det är ett alldeles för storartadt uttryck, men jag kan icke hitta på något annat — skulle vara beskaffad, kan jag icke finna annat, än att hushållningssällskapets yttrande i frågan är väl värdt att påaktas. Hushållningssällskapet tillstyrker en sådan administration, men säger att den skulle få i uppdrag endast att afgifva yttranden i ämnen, som af Konungen eller Konungens befallningshafvande till den remitteras, äfvensom afgifva förslag till hafsfiskets befrämjande. Så vidt jag kan förstå, skulle denna administration hafva ungefär samma ställning, som hushållningssällskapens förvaltningsutskott hafva till länets landbruksrörelse, och då jag nu vet, att dessa förvaltningsutskott hafva verkligen gagnat landtbruket mycket, kan jag ju icke tro annat, än att ett sådant der fiskeriförvaltningsutskott också skulle kunna gagna.

På de skäl jag nu anfört anhåller jag att få yrka afslag på utskottets förslag och bifall till reservationen.

Friherre von Otter: Då jag för min del i likhet med den förste talaren är lifligt öfvertygad, att det finnes ett sådant behof, som motionären i sin motion framställt, har jag också ansett mig böra reservera mig mot det beslut, hvartill statsutskottet kommit. Jag är lifligt öfvertygad, att om fiskerinäringen skall kunna bedrivas på ett efter vara förhållanden rationellt sätt, fordras, att de som drifva denna näring hafva något organ, hvarigenom de kunna gifva sina önsknings till känna, men jag ber att i likhet med den näst föregående talaren uttryckligen få betona, att jag tviflar på att den af motionären angifna vägen är den rätta. Men att ett organ är erforderligt, derom är jag förvissad, och till ett sådant organ hoppas jag, att den föreslagna skrifvelsen, som jag tror kammaren kommer att antaga, skall leda.

Det är säkerligen oss alla bekant, hvilka ofantliga rikedomar England och Holland ösa ur hafvet. Dessa rikedomar kunna icke betecknas med mindre än sjusiffriga tal.

Gå vi till våra förhållanden och i sådant afseende söka upplysning i Konungens befallningshafvandes senaste femårsberättelser, skola vi finna, att speciellt denna del eller hafsfisket, som jag anser vara det mest magtpåliggande, är snarare tillbakagående än framåtående. 1886 utgjorde fångstens värde för storsjöfisket 708,105 kr., 1887 661,369, 1888 658,763, 1889 595,415, 1890 497,374 och enligt särskild berättelse från en fiskeritjensteman uppgick den 1892 till 448,244 kr. Således under loppet af 7 år har detta viktiga fiske icke allenast icke gått framåt, utan det har gått tillbaka med närmare 40 %. Att anledningen härtill icke ensamt

kan vara den, att fiskerinäringen på westkusten icke haft något särskildt organ, må väl vara sant. Många omständigheter medverka dertill, och jag antager, att sillfisket, som på de senare åren varit så gifvande, inbringat så mycket i kustbefolkningens kassar, att de ansett sig under sommaren icke behöfva vinnlägga sig om hafs fisket. Men detta är icke något skäl i och för sig, hvarför man, om man verkligen vill taga vara på denna näring, icke skulle vilja bereda denna närings idkare ett organ. Här har af den föregående ärade talaren blifvit refererad gången af denna fråga. Motionen väcktes redan för två år sedan och erhöll då det öde, som den föregående talaren nämnde. För lidet år hade jag äran att sitta på den afdelning inom utskottet, som hade förberedande af denna fråga om hand, och jag uttalade då mina sympatier för den, men jag hörde då så motsägende uppgifter om densamma, att jag då icke fann mig kunna något för saken uträtta, utan förenade mig med dem, som yrkade, att motionen icke skulle till någon åtgärd föranleda. Men då saken kom före i Andra Kammaren, afgåfvos der sådana vittnesbörd och anfördes sådana åtminstone mig öfvertygande skäl, att jag kom till den åsigt, att frågan borde få en lösning. Så här yttrade sig herr Collander, som är representant för städerna i Bohuslän: »Jag vill icke förlänga diskussionen, som redan varit lång nog, men då herr vice talmannen nämnde, att han icke hört något uttalande från denna ort, hvilket varit till förmån för herr Ljungmans förslag, anser jag det vara min pligt att yttra några ord. Det är otvifvelaktigt, att vi der på orten önska att få en, om jag så får kalla det, ekonomisk administration eller institution, som tager vara på dessa angelägenheter. Till följd af kustens långsträckt beskaffenhet hafva emellertid egendomliga förhållanden här uppstått, hvilka väl dock måste enas under en gemensam institution eller, om den så får kallas, administration. Det kan råda olika meningar om huru en sådan bör vara sammansatt, och det är detta motionären och äfven reservanterna afsett, nemligen att få fram ett förslag till en lämplig sådan. Det finnes stora intressen att här taga vara på just i fråga om detta sillfiske. Detta är emellertid af en egendomlig natur, därför att det är en osäker näring, som kan bedrifvas med stor ekonomisk framgång, men också medföra betydliga förluster.» — — — och vidare: »Emellertid ber jag att få nämna, att det inom Bohuslän finnes stora sympatier för att få en sådan gemensam administration till stånd, ehuruval äfven de finnas, som icke önska någon sådan, utan vilja ha kvar det oeffterrättlighetstillstånd, som för närvarande är rådande. Jag kan icke förstå, hvilka upplysningar varit lemnade statsutskottet, att det icke finnes någon sådan önskan der nere, utan att man helst vill slippa från en dylik administration.» Här är vidare herr Ekström, som yttrade: »Då diskussionen i denna fråga varit både långvarig och hetsig, skall jag endast helt kort be att få säga, att inom den valkrets, jag representerar, finnas sju af de största fisklägen på bohuslänska kusten. Jag känner temligen

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)*

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*
(Forts.)

noga befolkningens sinnesstämning gent emot herr Ljungmans förslag och vet, att man på denna trakt allmänt hyser sympatier för detsamma. Och då här icke är fråga om annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som naturligtvis föranleder både utredning och ett på denna grundadt beslut, så kan det väl icke vara så farligt att bifalla framställningen härom.» Detta är ju ett öjäfaktigt vittnesbörd om att man der nere önskar, att något göres. Men jag upprepar å nyo, att jag vill icke tillråda precis hvad herr Ljungman föreslagit. Jag instämmer fullkomligt med den näst föregående talaren deri, att hvad som erfordras icke blott på vestkusten utan äfven vid våra öfriga kuster, der hafsfiske idkas, det är någonting för fisket som inom jordbruket motsvarar hushållningssällskapens förvaltningsutskott.

Skulle nu en sådan här skrifvelse, som den reservanterna föreslagit, af Riksdagen bifallas, förmodar jag, att Kongl. Maj:t, innan han vidtager några andra åtgärder för att sätta en sådan administration i gång, låter höra denna befolkning, huruvida den önskar något sådant. Svara de: åh, vi vilja visst icke hafva något sådant, faller ju saken af sig sjelf. Men är det så, att de önska någonting i den vägen, är jag öfvertygad, att Kongl. Maj:t tager upp frågan och bringar den till en för hafsfiskebedriften lycklig lösning.

På grund af hvad jag anført anhåller jag, herr talman, att få instämma i den näst föregående talarens yrkande.

Herr Boström, Filip: Vid denna frågas behandling inom statsutskottet å 2:a utgiftsafdelningen enades samtliga ledamöterna i att afslå föreliggande motion. Då denna motion varit föremål för föregående Riksdags behandling och här i denna kammare icke medfört ett ords diskussion, ansåg man icke någon utsigt förefinnas, att den i år skulle få ett annat öde. När frågan sedermera kom till behandling inom utskottets plenum, uttalades derom andra meningar. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att bland reservanterna inom statsutskottet uttalade sig en ledamot från Skåne sålunda: »de må gerna skriva och begära en administration af fisket vid vestkusten, men på våra trakter vilja vi helst vara befriade derifrån». Samma åsigt uttalades af en ledamot från Bohuslän. Fiskarena äro motvilliga och misstänksamma mot en administration. De hafva förut haft kontrollörer öfver sig, som vitjat deras båtar, och denna fiskalisering har väckt mycken indignation. Fiskarena vilja sköta sig fritt och sjelfständigt och icke komma under någon fiskeristyrelse.

En föregående talare yttrade, att det endast var fråga om en utredning. Nej, mine herrar, det är icke fråga endast om en utredning, ty det står i reservationen, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, *huru* en verksam administration af hafsfisket såväl vid rikets vestkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd.

Det är icke fråga om en utredning, ty då skulle det stå: *Om åtgärder för befrämjande af hafsfisket.*
 »huruvida en verksam administration» o. s. v., utan man utgår från den förutsättningen, att en fiskeriadministration skall åstadkommas, och frågar, huru den skall göras. Jag tror icke, att i frågans nuvarande läge några nya skäl blifvit bragta i dagen, som kunna föranleda kammaren att komma till ett motsatt resultat mot i fjol, och jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att de ärade talare, som nu anmält sig, icke yttrade ett ord, när frågan föll i fjol. Några nya skäl tror jag icke förebragts, och därför tillåter jag mig yrka bifall till utskottets föreliggande förslag.

(Forts.)

Herr Sanne: Då fiskerinäringen i vårt land utgör en af landets största och värdefullaste rikedomar, och jag är fullkomligt öfvertygad, att mycket både kan och bör göras till denna viktiga närings förkofran och omvårdnad, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till de tolf statsutskottsledamöternas reservation.

Herr Nyström, Carl: De skäl, som kunna anföras mot det yrkande, för hvilket reservanterna gjort sig till målsmän, och som äfven blifvit anförda i Bohuslän, den landsdel som frågan närmast rör, samt äfven af yrkesmän, jag menar dem som fånga, salta och sälja fisk, hafva naturligtvis i främsta rummet, och jag kan gerna säga *endast*, förestafvats af fruktan, att man skulle komma att lida intrång i sitt yrke genom opåkallad mellankomst af inspektörer, kontrollörer eller dylika myndigheter, som man befarar skola anställa visitationer i fiskelägena, ena gången med påbud om hvad som enligt deras mening skall göras och andra gången med förbud mot den ena eller andra af yrkesmännen tilltänkta åtgärden. För allt sådant hafva fiskarena och öfrige yrkesmän, som framför allt och med full rätt vilja sköta sig sjelfva, en mycket utpreglad fruktan, och detta bör dem icke förtänkas. Ty — och jag ber att få sätta detta i spetsen för mitt anförande — i fall den tillämnade styrelsen skulle taga hand om fisket på det sätt jag nyss nämnde, skulle jag vara den förste att med all ifver lägga sig emot en sådan inrättning. Men svaret på detta argument är mycket enkelt: det har icke varit tal om och kan icke vara tal om att den ifrågasatta styrelsen på detta sätt skulle lägga sig i yrkets utöfning. Jag ber att få nämna, att jag alltid vid de många tillfällen, då jag rådplägat om fiskeriets omvårdnad med dess utöfvare, har låtit mig angeläget vara att säga till dem: »då ni velat hafva underrättelser om den ifrågasatta styrelsen, vill jag framför allt omtala, hvad den *icke* är afsedd att göra. Den skall *icke* utgöra något band på edert fria handlingssätt, icke heller skall den på något sådant sätt ordna fisket, att ni komme att blifva beroende af något slags kapitalistiskt förslag», ty äfven denna fruktan finnes hos en och annan bland fiskeribefolkningen. Den är van att på eget förslag utrusta båtar med dertill hörande redskap och fruktar att, om detta förhållande skulle ändras, blifva ett slags löntagare hos den större kapitalisten,

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)*

som blefve deras förlagsgifvare. Jag har således trott mig kunna lugna deras farhågor äfven i detta afseende, och i samma stund som detta blifvit klart för dem och de i stället fått upplysning om, hvilka den ifrågasatta styrelsens funktioner skulle blifva, hafva de fullständigt uppgifvit allt motstånd mot förslaget om en sådan och förklarat sig — åtminstone de många som jag rådfört mig med — finna den påtänkta styrelsen innebära en oskattbar förmån för fiskerinäringens utveckling. Såsom sagdt är detta, eller en opåkallad inblandning från styrelsens sida uti fiskets bedrifvande, som jag medgifver kunde blifva för densamma farlig och betänkelig, det hufvudsakligaste argumentet mot förslaget derom, och så snart detta är undanröjdt, bör äfven motståndet falla.

En annan invändning är den, att åtskilliga icke kunna gilia den föreslagna styrelsens sammansättning, sådan den af herr Ljungman i hans motion föreslagits, men derpå vill jag icke offra många ord. Ty icke lärer Kongl. Maj:t, då han sammansätter styrelsen, vara bunden af herr Ljungmans anvisningar. Helt andra grunder finnas, hvilkas antagande torde vara mera sannolikt. Huru det kommer att gå, är för tidigt att säga, men i alla fall är den invändningen angående en styrelses eventuella sammansättning, om hvilken man icke kan presumera annat än att den blir förständig och klok, fullkomligt värdelös som skäl mot denna styrelses inrättande.

Ett annat argument, som ofta finnes anfördt i tidningar och vissa broschyrer, är det, att det med fisket i skärgården är för närvarande så väl bestäldt, att det icke behöfves någon vidare omvårdnad. Men sådant der är ett fåfångt tal, ty såsom hvarje annat människoverk är denna näring icke så beskaffad, att dess ställning icke skulle kunna förbättras, och den, som tänker på skärgårdsfiskets mångfaldiga sidor, bör på förhand kunna inse, att mycket kan göras för dess förbättring och utveckling, något som äfven torde blifva klart, om det tillåtes mig att med några ord antyda, huru de flesta af oss, som ifrå för den föreslagna styrelsen, tänkt oss dess verksamhet.

Men innan jag går att nämna något härom, ber jag att mot den ärade ledamoten af statsutskottet, som nyss yttrade sig, och mot hans dervid anförda skäl, som hufvudsakligen bestodo i några interiörer för statsutskottet, få säga, att de äro något som i saken mycket litet inverkar. Om en statsutskottsledamot från Skåne, jag vet icke huru långt inne på slätten bosatt, finner, att någon fiskeristyrelse icke behöfves för Skåne, så lärer denna omständighet icke kunna anföras som skäl mot en administration för fisket på vestra kusten, der naturförhållanden, folkvanor m. m. äro helt andra än i Skåne. Och om äfven en stämman från vestkusten höjes mot inrättande af nämnda styrelse, en stämman som för öfrigt icke är ensam, så är detta något som kanske står i sammanhang med de påminnelser, som biskop Billing gjorde i början af sitt föredrag. Jag skall icke blifva mångordig vid beskrifningen af hvad denna styrelse enligt min åsigt bör uträtta. För att gifva en

föreställning om hvad frågan gäller, torde det vara tillräckligt att antyda, hvad en sådan styrelse verkligen kan uträtta. Hvad den bör sysselsätta sig med är följande; och jag ber om ursäkt att jag åter framhåller begränsningen af dess myndighet, eller att den icke eger mellankomma och blanda sig i fiskeriyrkets utöfning. Först denna negativa paminneelse. För öfrigt finnas tvenne strömningar uti ofvannämnda verksamhet, som båda äro fullständigt beskrifna i hushållningssällskapets utlåtande. Styrelsen bör först och främst vara regeringens sakkunniga auktoritet, som kan rådfrågas i afseende på användningen af anslagen till fiskets befrämjande och i afseende på lagar och författningar, hvaruti regeringen nu icke har någon ledning. Det gäller således att disponera öfver redan bestående anslag för det för dem afsedda ändamålet samt att, der så behöfves, skaffa nya sådana, och att döma af den erfarenhet jag haft från Andra Kammaren, kommer Riksdagen att vara synnerligen villig att för detta viktiga ändamål anslå fullt tillräckliga medel. Hvilka äro ändamålen för dessa anslag och huru skola de användas? Utan en fiskeristyrelses råd att tillgå, skulle regeringen i dessa frågor snart vara i samma ställning som t. ex. ecklesiastikministern, i fall han uti medicinska frågor icke hade medicinalstyrelsen att rådfråga, utan på egen hand måste leta sig väg i fråga om författningar och anordningar, som angå sjukvården och mera dylikt. Det tycks vara nödvändigt, att en auktoritet i fiskeriärenden finnes till hands, ty om regeringen i saknad af en sådan vänder sig med förfrågningar till höger och venster i orterna, riskerar den att få svar från det ena och andra hållet, som äro konträrt motsatta och således icke lemna någon den ringaste ledning. Regeringen behöfver således denna rådgifvande myndighet för såväl anslags- som författningsfrågor, och om någon säger, att de senare icke behöfva belysas af en sakkunnig styrelse, skall jag fästa uppmärksamheten på, att skärgårdsfiskets historia och utveckling erbjuder exempel såväl på lagar angående fiskerinäringen, hvilka vittna om bristande sakkunskap (så är t. ex. fallet med föreskrifterna angående hummerfisket), som på bristande lagstiftning i fall, der sådan varit nödvändig eller åtminstone förmånlig, såsom i fråga om förhållandet mellan vadfisket och garnfisket samt de ömsesidiga klagomål om intrång och hinder, som dervid förekomma. Det lider nu intet tvifvel, att huru detaljerna af en blifvande fiskeristyrelses sammansättning blifva afgjorda, skola dess utlåtanden komma att innehålla tillräcklig sakkunskap, hvilken tillsammans med de yttranden, som afgifvas af landsting och hushållningssällskap, torde tjena regeringen till ledning och salunda förekomma skadliga och befordra goda åtgärder för fiskerinäringen. Detta var den ena strömningen: en rådgifvande verksamhet. Den andra skulle yttra sig i ett sjelfständigt ingifvande af förslag, som kunna tjena till fiskerinäringens bästa. För att ernå detta skulle styrelsen naturligtvis noga följa med framstegen och utvecklingen af fiskerinäringen, så i hemlandet, som i utlandet, och derpå grunda sina framställningar

*Om åtgärder
för befräm-
jande af haf-
sfisket.*
(Forts.)

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*

(Forts.)

till regeringen. De ämnen, som sålunda skulle kunna behandlas, äro mångfaldiga. Det viktigaste deraf torde, såsom erfarenheten från England och Norge tillräckligt visat, angå varans behandling efter fångsten, dess saltning, packning och märkning samt dess transport och afsättning i synnerhet i utlandet, der måhända med ledning af en sakkunnig styrelses utlåtande fördelaktigare anordningar skulle kunna ernås än de som nu tillämpas — allt saker, som stå i samband med varans behandling, och jag ansluter mig till hvad friherre von Otter nyss sade, nemligen att om någonsin behöfvas sakkunniga upplysningar i fråga om storsjöfiskens behandling. Denna vara kommer in till fiskeplatserna i ett ganska dåligt skick, och mycket borde kunna göras för att förbättra detta förhållande och alltså till vinnande af bättre pris, helst den hufvudsakligen förekommande fiskarten, långa, är synnerligen värdefull. Ut i varans behandling hafva vi således en fråga, som fiskeristyrelsen på eget initiativ kan och bör behandla. Derefter kommer frågan om ändamålsenliga båtar och redskap samt frågan om nya upp- täckter och förbättring dervidlag, vidare frågan om kommunika- tionerna, om statistiken och slutligen frågan om försäkringar af olika arter. Uttryckligen ber jag få säga, att jag anser den föreslagna styrelsen böra hålla sig borta från allt experimentmakeri, men likväl hafva ögonen riktade på den biologiska och hydro- grafiska forskningens område och derifrån taga, hvad den finner vara till fiskerinäringens nytta.

Det synes mig, att detta program tydligen ålägger fiskeri- styrelsen att på eget initiativ inkomma med förslag till regeringen samt yttra sig om hvad den anser vara af behofvet påkalladt för näringens utveckling. Det är nu sant att, såsom det påminnes, förra gången eller 1889 vestkustfisket lemnades utanför den organisation, som då vidtogs, men äfven att landstinget vidhållit sitt 1889 gjorda tillstyrkande af en fiskeristyrelse, och detta fram- går äfven af hushållningssällskapets utlåtande, ehuru detta säll- skap nog äfven, såsom rätt och skäligt är, utföfar kritik mot för- slaget. Emellertid innehåller det sista utlåtandet absolut det- samma, som jag nu tagit mig friheten framhålla, nemligen att den blifvande fiskeristyrelsens uppgifter blefve hufvudsakligen tvenne, den ena att utgöra regeringens sakkunniga auktoritet och den andra att på eget initiativ framlägga förslag till fiskerinäringens befrämjande. Detta återfinnes i klämman af hushållningssällska- pets nämnda utlåtande.

Jag anholder slutligen att få fästa uppmärksamheten derpå, att reservanternas förslag innehåller det viktiga uttrycket, att de blott »med anledning» af herr Ljungmans motion göra sin fram- ställning, till hvilken jag nu yrkar bifall. De af mig citerade orden betyda, att herr Ljungmans motion icke skall anses vara af reservanterna understödd eller på något sätt oförändrad för- ordad, samt att den endast gifvit uppslaget till deras hemställan i fråga. Deruti ligger en vederläggning af de anmärkningar, som möjligen kunna berättigas af ordalagen i nämnda motion

samt af motionärens särskilda yrkanden, t. ex. angående styrelsens sammansättning m. m. Det är därför ingen fara att bifalla reservationen, och på de skäl jag anført synes det mig vara af stor vikt, att Första Kammaren visar sitt intresse för ifrågasvarande näring, som för närvarande väl kan kallas en nationalangelägenhet, genom att ytterligare skapa ett organ, som skulle, såsom jag nu beskrifvit, vara verksamt samt, utan att på något otillbörligt sätt mellankomma uti fiskets bedrifvande, höja denna näring och bidraga till dess utveckling.

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)*

Jag anhåller således, herr talman, att på grund af de nu framställda skälen på det ifrigaste få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Såsom flere talare redan yttrat, förefinnas uti åsigterna rörande denna fråga tvenne strömningar, och då den ena af dessa på ett mycket tilltalande sätt förfäktats såväl af reservanternas som doktor Nyström, skall jag bedja att, ehuru sannolikt med mycket mindre framgång, få göra mig till tolk för den andra. Dock ber jag på samma gång få säga, att enligt min åsigt dessa strömningar icke äro så diametralt motsatta, som man kunde tro, utan mycket väl låta sig förenas, ehuru icke på den bas, som motionären och reservanternas tänkt sig.

Jag skall bedja att först få nämna några ord om en sak, som under diskussionen framkommit. Doktor Nyström ansåg nemligen icke, att man kunde tillmäta någon betydelse åt det omdöme inom statsutskottet, som i frågan uttalats af en ledamot från Skåne, enär »denne, såsom bosatt kanske flera mil från kusten, icke kunde hafva reda på fiskerinäringens behof af administration».

Huru detta skäl kan gälla för doktor Nyström, förstår jag ej, då man vet, att vi på västkusten hafva en representant, som, ehuru bosatt i Stockholm året rundt, likväl med den allra största sakkännedom uttalar sig i våra fiskerifrågor in i deras minsta detaljer.

Äfven ett annat yttrande af en statsutskottsledamot skall jag bedja att få beröra. Denne talare — jag tror det var den andre i ordningen — läste delvis upp anföranden från förra årets diskussion inom Andra Kammaren i frågan. Jag vågar hemställa, om ett sådant ofullständigt referat gifver en opartisk bild af förhållandet, då man dervid refererar endast ena sidans yttranden i saken.

Doktor Nyström betonade, att det icke vore fråga om att skapa en administration i egentlig mening. Men om man nu ser på motionen, innefattar denna en begäran om en *representativ administration*, och reservanternas tillskärpa detta ytterligare genom epitetet »*verksam*». Alltså tyckes Riksdagens mening, om reservanternas hemställan bifalles, blifva den, att *en styrande myndighet i dess mest vidsträckt form bör åstadkommas*, och det är detta som vi frukta, när vi taga hänsyn till förhållandena der nere och på samma gång tänka på, huru den föreslagna styrelsen skulle vara sammansatt. Vi finna då, att den skulle utgöras af ett antal

Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)

personer, till största delen valda på sjelfstyrelsens väg af den fiskeriidkande befolkningen sjelf. Men för att då de olika orternas intressen skola tillgodoses, fordrar rättvisan, att dessa personer väljas icke blott från de centrala utan äfven från de längst bort belägna platserna, men det blefve då sannolikt en mycket tung apparat att få tillsammans och verka, i betraktande af den långsträckta kusten och de underhålliga kommunikationerna. Jag tror därför, att apparaten icke komme att funktionera så som man tänkt sig, utan att besluten ofta komme att fattas endast af den aflönade sekreteraren jemte ett *fåtal* af styrelsens ledamöter, nemligen dem, som bo närmast och därför lättast kunna hörsamma kallelsen till sammanträde. Hvad vidare angår sättet för ledamöternas utväljande, har jag hört af personer, som äro mycket inne i denna sak, att meningen vore att de skulle väljas af de större fiskelägena, nemligen af dem, som hafva kommunal sjelfstyrelse. Men huru skall det då gå med alla de smärre fiskelägena, hvilka genom ett sådant tillvägagående icke få in någon målsman att bevaka sina intressen hos denna myndighet, som är afsedd att behandla för dem så viktiga angelägenheter.

Herr Nyström stödde, om jag minnes rätt, förslaget om ifrågasvarande styrelse på nödvändigheten af en myndighet, som kunde på eget initiativ ingifva förslag, som afse fiskerinäringens bästa. Detta är mycket godt och väl och en sak som jag respekterar, men att så skarpt betona denna gren af den föreslagna administrationens verksamhet som att, med detta såsom ett hufvudmål, en ny styrelse skulle behöfva komma till stånd, tror jag ej vara behöfligt, och för en opartisk kan det spörsmålet framställa sig: visar icke till och med denna motion, som grundar sig på så många yttranden m. m., tillräckligt tydligt, att frågor, som angå fiskerinäringens bästa, kunna utan svårighet komma fram och vinna uppmärksamhet af dem det vederbör, utan att någon ny myndighet för detta ändamål behöfver inrättas?

En annan orsak, hvarför jag begärde ordet, har varit, att jag anser mig skyldig tillkännagifva, att jag såväl förut som under de sista dagarne emottagit yttranden och petitioner från enskilda personer och fiskeriföreningar, hvilka alla med skärpa uttala sig mot en fiskeriadministration. Dock ber jag på samma gång få säga, att jag icke i allt delar den uppfattning, som i petitionerna uttalats. Ty jag anser, att förhållandena både äro sådana och kunna ytterligare utveckla sig i sådan riktning, att en samling med skärgårdsförhållandena förtrogna personer skulle kunna uträtta mycket till gagn för hafsfisket genom att föreslå åtgärder till skärgårdens förkofran m. m., dock utan att denna nämnd skulle äga administrativ myndighet, detta senare allra minst i den grad, som reservanterna tyckas vilja inrymma åt densamma, och i detta fall står jag närmast den uppfattning, som hushållningssällskapet yttrat i frågan. Föreliggande motion hade för mig varit mycket mera tilltalande, om det vidsträckta program, som denna tilltänkta nya myndighet, hvilken skall i så mångt och mycket ingripa i

våra förhållanden, hvilket program antydes i den motionen af följande bilagan, hade i någon punkt vidrört tillgodoseendet af de behof, som för närvarande krävas för näringslivets utveckling hos oss. Jag menar *upprensning af farleder, förbättrande af hamnar samt anordnande af kommunikationer inåt landet*, hvarigenom en konsumtion af fiskets produkter, som nu saknas, skulle beredas. Och är detta angelägenheter, som lika mycket torde tillhöra en fiskeradministration som t. ex. inrättandet af bibliotek samt anordnandet af ett fiskerimuseum.

Om åtgärder för befrämjande af hafsfisken.
(Forts.)

Då jag således anser mig icke kunna afgifva min röst för det föreliggande förslaget, gör jag det med tanke på, att denna fråga genom ett afslag nu icke skall för all framtid vara undanskjuten, ty i sådant fall hade äfven jag, ehuru med tvekan, gått in på förslaget, i förhoppning att hvad som deri enligt min uppfattning kommer att vålla missuppfattning och bereda svårigheter skulle så småningom kunna bortnötas. Men med kändedom om motionsnärens energi och förkärlek för denna sin älsklingsidé och ifrågasvarande motions lifskraft att år efter år återkomma samt röna sympati, tror jag man kan hafva anledning hoppas, att snart nog skall kunna framläggas ett förslag, som skall mer än detta kunna förena de skilda intressen, som härvidlag gjort sig gällande i Bohuslän, och derigenom äfven har utsigt att vinna Riksdagens bifall.

Herr talman! På grund af hvad jag sagt, får jag nämna, att jag för närvarande, i det läge frågan ligger, icke kan biträda vare sig motionen eller reservationen.

Herr Stråle: I likhet med flere föregående talare tror jag för min del, att fiskerihandteringens utveckling, i vida högre grad än för närvarande eger rum, är en fråga af stor betydelse för vårt land. Visserligen är det hufvudsakligen på västkusten och södra Sverige, som fiskerihandteringen nu spelar en stor roll, men det är mycken anledning att antaga, att den kan ytterligare utvecklas och blifva af stor betydelse äfven för andra delar af landet. Äfven i Stockholms län hafva myndigheterna sökt verka icke så litet för fiskerinäringens utveckling och, jag kan säga, med någon framgång. Men, mine herrar, hvilka förutfattade meningar, hvilken envishet träffar man icke på hos fiskarebefolkningen, hvilka föreställningar göra de sig icke, om myndigheterna vilja försöka att upplysa dem och inverka på deras handtering! Den erfarenhet herr Nyström omtalade är äfven min, att man måste gå till väga med mycket stor försigtighet, när man förhandlar denna fråga med fiskarebefolkningen.

En medlem af statsutskottet har sagt, att det icke blifvit anfördt något nytt skäl för kammaren att nu frångå det beslut, som kammaren sistlidne riksdag fattade. Mig synes tvärtom, att mycket talande skäl blifvit anförda i synnerhet af den förste talaren, hvarför Första Kammaren i år kunde och borde ändra den åsigt, som förra året gjorde sig gällande hos kammaren.

Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.

(Forts.)

Jag måste medgifva, att skrifvelseförslaget, sådant det nu — i fall det bifalles — måste af Riksdagen aflåtas, bör som man säger läsas mellan raderna; men som jag anser skrifvelseförslaget egentligen vara en allvarlig väckelse med afseende på vidtagande af åtgärder för ytterligare befordrande af fiskerihandteringens utveckling i vårt land, anhåller jag att för min del få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Casparsson: Om man jemför hvad motionären yrkat och reservanterna föreslagit, så finner man deremellan en icke oväsentlig skilnad. Motionären föreslår, att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af nödiga åtgärder för åstadkommande af en mer tillfredsställande administration af fiskena. Reservanterna åter föreslå, att Riksdagen måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru en verksam administration af hafsfisket såväl vid rikets westkust som ock, om så af förhållandena funnes påkalladt, vid dess sydkust lämpligen måtte kunna bringas till stånd. Mellan att »vidtaga en åtgärd» och taga en sak »i öfvervägande» förefinnes en ganska väsentlig skilnad. Nu säger en gammal godkänd exegetisk regel, att *skrift bör med skrift förklaras*, och jag skall därför bedja att få belysa reservanternas förslag till skrifvelse med hvad motionären sjelf säger i sin motion n:o 7, der han lemnar den upplysningen, att då hafsfisket vid rikets westkust — hvars administration, till följd af sin från sötvattens- och de egentliga östersjöfiskena så uppenbart afvikande samt med sjöfart, handel och industri mera öfverensstämmande beskaffenhet, helt riktigt förlagts under kommerskollegium — föranledt till och för närvarande, på grund af ansökningar hos Kongl. Maj:t från Göteborgs och Bohus läns landsting samt enskilda personer, är föremål för utredning med syfte att erhålla ett tillfredsställande förslag till en möjligast god anordning af dess administration; så synes tidpunkten vara särskildt läglig för att Kongl. Maj:t samtidigt äfven företager frågan om anordnandet af en tidsenlig administration för fiskena vid rikets östra kust och i sötvattnen till behandling.

Således är, enligt motionärens uppgift, denna fråga redan föremål för Kongl. Maj:ts utredning. Första Kammaren älskar i allmänhet icke att belasta Kongl. Maj:t med onödiga skrivelser; och att bedja, att Kongl. Maj:t skall taga i öfvervägande en fråga, som, enligt hvad upplyst blifvit, Kongl. Maj:t redan tagit i öfvervägande, synes mig verkligen vara temligen onödigt och obehöfligt. Dessutom har Kongl. Maj:t i denna fråga blifvit riktigt bombarderad med skrivelser. Motionären upplyser, att den 31 oktober 1891 fick Kongl. Maj:t mottaga en skrifvelse i ämnet från Oroust och Tjörns fiskeriförening. Och två gånger, den 16 november 1891 och den 30 december 1891, har motionären sjelf till Kongl. Maj:t ingifvit skrivelser i frågan. Af bilagan framgår vidare, att Kongl. Maj:t dessutom fått emottaga skrivelser från Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län samt från

länets hushållningssällskap. Så nog har Kongl. Maj:t fått tillräckligt med skrivelser i ämnet. En stor historieforskare yttrade en gång, att »verlden skall förgås i papper», och jag får säga, att skall man på detta sätt belasta Kongl. Maj:t med onödiga skrivelser, fruktar jag, att om icke Kongl. Maj:t, så åtminstone föredragande departementschefen kommer att förgås i papper. Derför kan jag icke finna annat, än att statsutskottet handlat fullkomligt rätt, då det föreslagit, att förevarande skrivelse måtte lemnas utan afseende. Jag yrkar således bifall till statsutskottets afstyrkande hemställan.

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*

(Forts.)

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Tamm, Hugo: Efter den senaste talarens anförande skall jag uttrycka mig helt kort.

Det torde icke vara Första Kammaren alldeles obekant, att icke en gång utan många gånger skarpt klandrats, om Kongl. Maj:t haft den djerfheten att ens två gånger framlägga ett och samma förslag. Jag vill endast påminna herrarne om det gång på gång uttalade missnöjet öfver att Kongl. Maj:t djerfdes komma igen och framlägga förslaget om ett tredje ålderstillägg till jägmästarne inom skogsstaten. Man har förnummit ungefär samma stämning, då Kongl. Maj:t nu råkat om igen frambara en anhållan om omorganisation af landbruksstyrelsen. Det är det sätt, hvarpå Kongl. Maj:ts propositioner så ofta mottagits; men en enskild motionär skall anses berättigad att gång efter gång, år efter år besvära Riksdagen med att behandla samma motion. Så har särskildt varit fallet med den föreliggande motionen; och då de talare, som här yttrat sig, särskildt den förste talaren, fritagit sig såväl från att godkänna motionärens skrifsätt som från att godkänna innehållet i motionen, torde det icke vara för mycket, i fall Första Kammaren väntade med ett bifall, tills för dess beslut låge till grund en motion om hvad kammaren vill, och ej, som nu är förslaget, antager en skrivelse, som deduceras ur en motion, som ingen af talarne vill vara med om, och om en sak, som motionären icke begärt. Jag skulle kunna tillägga, att den femte talaren ju visat sig ega en så grundlig kännedom i saken och hafva så fullständigt reda på huru en administration skall ställas och hela fisket vara anordnad, att det nästan förefaller mig som bevis på att en enda person skulle kunna ersätta hela den ifrågasatta representationen; och om den meningen är han kanske icke alldeles ensam.

Grefve Snoilsky: Denna fråga har under mer än 10 år varit föremål för öfverläggningar inom Göteborgs och Bohus län, men Konungens befallningshafvande har hvarken 1882 eller senare i vidsträcktare mån ansett sig kunna tillstyrka bifall till förslaget om fiskeristyreelse, än att densamma gäfves uppdraget att vara en rådgifvande nämnd eller en komité, till hvilken ärendenas utredning kunde öfverlemnas och som skulle erhålla rättighet att fram-

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*

(Forts.)

ställa egna förslag. Men detta tillstyrkande gafs naturligtvis under förutsättning, att man inom länet skulle kunna finna sakkunnige män, som vore fullt vuxna ett sådant uppdrag, och att dessa män på samma gång de voro sakkunniga äfven voro villiga att uppoffra den tid och den möda, som åtgår för att sammanträda; och denna möda torde blifva ganska stor, om vid sammanträdena meningarna skulle sammanjemkas, så att komiténs uttalande verkligen blefve någorlunda enhälligt. Jag vågar säga, att förverkligandet äfven af denna sista förutsättning är ganska svårt att hoppas på, då det inom länet finnes fyra fiskeriföreningar, hvilka sannolikt innesluta inom sig de sakkunnigaste män inom länet, och det visar sig, att dessa föreningar ofta äro af väsentligt olika åsikter om hvad som skulle gagna fisket eller icke. Härtill kommer, att motionären icke nöjt sig med en sådan utredande komité, utan han vill hafva en administration, och hvad han dermed menar har jag förgäfvets sökt sätta mig in uti. I föreliggande motion förekommer det visserligen icke, men i någon annan af hans många tryckta skrifter finner man, hvad han menar med denna administration; den skulle nemligen hafva samma inflytande på fisket, som hushållningssällskapen hafva på jordbruket. Men i sådant fall kan jag ännu mindre förstå hvad han menar, ty hushållningssällskapen äro ingalunda någon administration af jordbruket inom det län de omfatta. De hafva börjat med att utgöra klubbar, der jordbrukarne sammanträdde för att utbyta tankar och höra hvarandras erfarenheter. Men sedan de visat sig kraftigt och gagnande kunna verka, hafva ganska stora penningemedel ställts till deras förfogande. Kunde nu en sådan styrelse, som motionären önskar, få medel till sitt förfogande, tillräckliga att dermed göra försök med ny redskap eller uträtta annat, som vore af nytta för fisket, så vore en jämförelse möjlig, men utan dessa medel kan jämförelsen med hushållningssällskapen icke vara effektiv, och dessutom behöfves därför ingen ny styrelse, då redan befintliga fiskeriföreningar mycket väl kunna mottaga och använda de anslag, som kunna gifvas.

På dessa skäl och då jag icke tror på någon möjlighet att administrera näringarna i allmänhet och allra minst fisket, förenar jag mig med dem, som önska bifall till statsutskottets förslag.

Herr Nyström, Carl: Blott några ord till bemötande af de invändningar, som förekommit.

Hvad först min ärade bankkamrat, herr Pettersson, beträffar, så tillåter jag mig säga, att jag har alldeles icke ondgjorts deröfver att en skåning yttrat sig i saken, men jag har velat inlägga en gensaga emot, att hans uttryck, som gälde Skåne, skulle tillämpas på västkusten, om hvilken nu är tal. Har den ärade statsutskottsledamoten gjort studier också på västkusten, så gör det ju ingenting att han är bosatt i Skåne, men jag kan icke vara med om att erfarenheten från Skåne utan vidare tillämpas på västkusten, hvars fiske på grund af redan påpekade egendomligheter är en sak för sig. För öfrigt måste man naturligtvis fästa särskildt afseende vid herr

Petterssons invändningar i fråga om den omtalade styrelsens befogenhet och uppgifter samt om dess sammansättning. I första punkten är redan sagdt, att styrelsen ej skulle blifva en i näringen direkt ingripande myndighet, och hvad sammansättningen beträffar, så, om vi lemna till Kongl. Maj:t att bestämma denna, hafva vi all anledning att tro, att den skall blifva god. Vidare säger han, att då fiskeriföreningarna representera en betydande sakkunskap, skulle det vara nog med deras yttranden. Nej, just därför behöfves en myndighet, som kan sammanfatta alla dessa erfarenheter, som kan pröfva skiljaktigheterna och med opartiskhet och utan passion, utan den lidelse, som verkligen finnes hos de små fiskeriföreningarna, bilda sig ett pålitligt och godt omdöme om dessa saker. Jag skulle vilja gå så långt, att just de bestående fiskeriföreningarna och deras stridiga åsichter äro ett bland de allra bästa bevis för att det bör finnas en styrelse dem öfverordnad, som kan sammanfatta och för Kongl. Maj:t framlägga en öfversigt öfver dessa ärenden, hvilken Kongl. Maj:t omöjligt kan få från dessa ofta sins emellan oeniga föreningar. Vidare säger herr Pettersson, att i fall frågan om kommunikationerna, särskildt fiskerikommunikationerna, inginge i den tilltänkta styrelsens program, så ville han gerna vara med om den saken. Men den *ingår* i styrelsens program! Det är ju meningen, att den skulle sysselsätta sig alldeles särskildt med sådana kommunikationsdetaljer, som röra fisket, och han borde således vara tillfreds med densamma. Då den ärade bankkamraten slutligen säger, att han icke under alla förhållanden skulle afstyrka tillsättandet af en styrelse, så är nu ett utomordentligt tillfälle att få en framställning under en lindrig form fram till Kongl. Maj:t, och man finge sedan se, om derifrån möjligen icke kunde komma ett förslag, som tillfredsstälde äfven herr Pettersson, då han ju, som sagdt, icke under alla förhållanden skulle vara emot saken. Hvarför skulle vi således icke kunna påräkna äfven herr Petterssons understöd för detta skrifvelseförslag?

Herr Stråle har anmärkt, att reservanternas förslag är affattadt så, att det måste läsas så att säga mellan raderna. Men det är tydligt, att »huru» i förslaget kan läsas äfven såsom »huruvida». Det finnes rudiment till administration äfven nu, men dessa äro så obetydliga, att »huru» icke med nödvändighet behöfver beteckna en omgestaltning, utan kan gälla frågan i dess helhet, frågan huruvida fiskeristyrelsen öfver hufvud skall komma till stånd eller icke.

Hvad herr Casparsson sagt om onödigt skrifvande må gälla för de många och repeterade publikationerna i detta ämne, men gäller sannolikt icke om ett uttalande från Första Kammaren, hvilket har den betydelse att, om Första Kammarens beslut nu blir afslag, så skall Kongl. Maj:t hafva svårt att, på grund af aldrig så goda skäl som komma från andra håll, kunna taga upp saken. Sedan den nu beaktats inför Första Kammaren, synes den mig icke kunna afslås utan den största våda för frågan i dess helhet.

Om åtgärder
för befräm-
jande af haf-
fisket.
(Forts.)

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)*

Herr Tamm har framhållit, att det vore orätt, att samma förslag gång på gång återkommer från en enskild motionär. Att förmena sådant är att göra ett ingrepp i grundlagen. Den ärade talaren har derjemte låtit oss förstå, att då närmast en person vill göra sig möda att efter bästa förmåga utreda och detaljera ett förslag, så har han att af herr Tamm vänta sig en påminnelse derom, att han vill monopolisera frågan, att han vill göra annan utredning eller särskild styrelse onödig o. d. Vi skola hålla oss till de allra allmännaste och mest intetsägande fraser för att icke af herr Tamm få en förebräelse, egentligen innehållande, att behandlingen är för mycket konkret och innehåller för mycket upplysning och utredning. Jag tror icke, att förhandlingarna komme att vinna, om hans mening i den vägen skulle göra sig gällande.

Hvad grefve Snoilskys påminnelser om fiskeriföreningarna beträffar, så gå de under samma rubrik, som hvad herr Pettersson i detta afseende sagt förut, att dessa fiskeriföreningar sins emellan skola utbyta sina meningar. Men vid detta skäl har man att fästa sig vid den ofta förekommande skiljaktigheten mellan dessa meningar och att det vid sådant förhållande är bättre att hafva någon styrelse, som mera öfversigtligt och framför allt mera opartiskt kan sammanfatta dem och framlägga dem för Kongl. Maj:t. Detta synes mig vara det allra tydligaste i världen. Grefve Snoilsky gör vidare några påminnelser om den föreslagna styrelsens verksamhet, men det är ju redan så många gånger upprepadt, att deras mening, som förordat denna s. k. styrelse, endast är, att det för denna näring och detta landskap, hvars förhållanden äro så ytterst egendomliga som vestkustens med dess fiske, äfven bör finnas ett organ, som kan taga denna närings bästa om hand och gifva regeringen råd och ingå till regeringen med förslag om verkligt lämpliga åtgärder till näringens utveckling.

Herr Larsson, Liss Olof: Jag hade icke ämnat yttra mig i denna fråga, då jag gick upp i plenum i dag, därför att jag trodde, att Första Kammaren skulle i år hysa samma åsichter som i fjol i en likartad fråga; ty det är ingen skilnad mellan den som i år är före och den som kammaren i fjol afslog. Men då så många uppträdte för motionärens förslag, så till vida att de vilja hafva en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och då dessa uppträdande besitta stor förmåga att förfäktas sin mening, och dessutom en liflig agitation pågått för att vinna något i frågan, så fruktar jag, att reservationen kommer att bifallas, och det är därför jag vill hafva till protokollet antecknadt, att jag vidhåller den åsigt jag i fjol hyste, då samma fråga förekom i kammaren.

Jag har naturligtvis ingen synnerlig sakkännedom beträffande hafs-fisket på vestkusten. I detta fall får jag bekänna min okunnighet. Jag kan dervid icke tala med den sakkännedom, som den talare, hvilken öppnade diskussionen i dag, nemligen herr Billing och flere med honom; men då en talare först åberopade, hurusom landstingen och hushållningssällskapen ifrigt yttrat sig i samma

syfte som motionen, och sedan kom till den åsigt, att de ändrat sitt omdöme i saken, så tycker jag, att det hade varit bättre att icke tala om hvad de sagt vare sig förr eller senare. Ty icke kan det vara att styrka en åsigt, som förfäktas, att de myndigheter, som åberopas som auktoriteter, ändrat mening i viss mån under tiden.

*Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.*

(Forts.)

En talare läste upp åtskilliga yttranden, som faldes i Andra Kammaren vid förliden riksdag, då frågan der behandlades, och hemtade deraf stöd för behovet af en skrifvelse, sådan som reservationerna föreslagit. Han undvek dock sorgfälligt att uppläsa något annat, än hvad som anfördes af dem, som talade för en skrifvelse, icke det som står på andra sidan, ehuru, om man läser protokollet, man nog får se, att det finnes stora skäl äfven på den sidan. Då man af det som han åberopade finner, huru man genom petitioner och dylikt sökte hemta stöd för reservationen, så skulle man af diskussionen finna, huru det tillgick att samla underskrifter på dessa petitioner. Jag vill icke uppläsa detta, då det finnes i tryck i protokollet för sistlidne riksdag. Samme talare åberopade särskildt herr Ekström, som i Andra Kammaren i fjol skulle hafva talat så varmt för en sådan skrifvelse, som herr Ljungman motionerat om, och att han skulle hafva representerat så många fiskelägen, jag vet icke huru många. Jag känner icke, om det är dessa hans yttranden som vållade, att han icke blef omvald i år af fiskelägena, utan fick stanna hemma och icke komma till Riksdagen vidare; men hade det varit deras lifsfråga, som han så varmt talat för, så är det underligt, att de ej vidare ville ha honom till sin riksdagsman. Jag vet, som sagdt, icke, hvilken orsaken härtill var, men faktum är, att han icke kom åter, oaktadt han yttrat sig så varmt för herr Ljungmans motion.

Jag har under en sommar för ej länge sedan vistats på västkusten och jag ansåg mig då skyldig att af folk, som jag kom i beröring med, söka taga reda på dessa förhållanden, i synnerhet som motioner i denna fråga återkommo nästan vid hvarje riksdag. Men jag tycktes hafva otur att icke träffa andra, än sådana personer, som icke varit med om dessa petitioner och dessa skrivelser, ty hvarenda en som jag talade med sade: »Må vi få vara i fred för allt detta bråk om huru vi skola sköta vårt fiske, ty det veta vi bäst sjelfva. Det vore icke märkvärdigt om sillen skulle gå ifrån oss, såsom det nu bråkas». Nå, sillen tycks icke hafva fäst sig vid det, ty den går fortfarande. Men befolkningen var, såvidt jag kunde inhemta, af den åsigt, att man icke behöfde någon sådan administrativ styrelse, som här är i fråga, eller några ytterligare inspektörer, ty man trodde, att det endast skulle medföra krångel och obehag. Detta skulle således kunnat vara afgörande för mig att rösta för utskottets förslag och mot reservationen, men jag gör det äfven därför, att jag för min del icke vill vara med om en skrifvelse sådan som den nu ifrågasatta, huru oskyldig den än ser ut; och de, som uppträdt till försvar för reservationen, hafva sökt göra den ännu oskyldigare och mera intetsägende. Men jag

*Om åtgärder
för befräm-
jande af haf-
sisket.
(Forts.)*

har under min riksdagsmannatid haft tillräcklig erfarenhet af detta tillvägagående. Man säger: »Det gör ingenting att skriva till Kongl. Maj:t, det är så oskyldigt, det kostar ingenting, och så få vi i alla fall en utredning i frågan». Och så skriver man. Vederbörande få lof att se efter hvad motionären sagt och hvad som föranledt en sådan skrifvelse, äfven om det icke kommit in i skrifvelsen till Kongl. Maj:t. Man måste taga hänsyn till detta. Man måste komma till Riksdagen med ett förslag, och detta kostar mycket penningar. När sedan ärendet kommer tillbaka, då säger man: »Det var icke meningen. I fall jag vetat, att det skulle kosta så mycket penningar, så hade jag icke varit med om en sådan skrifvelse. Detta var icke bra, men eftersom man nu skrivit till Kongl. Maj:t och begärt det och det, och Kongl. Maj:t kommit med ett förslag till en sådan administration eller administrativ styrelse och inspektörer» — motionären har då icke föreslagit mer än en för östkusten — »så få vi lof att gifva hvad som begäres, äfven om det kostar mycket penningar. Eftersom man skrivit, så får man icke afslå hvad som äskas». Sådant har jag varit med om. Och man har icke gjort det med gladt hjerta, men då man sagt A, så måste man ock säga B, äfven om följderna icke blifver sådan man skulle önska.

Motionären begär i motionen n:o 8 blygsamt 8,000 kronor för anställande af två fiskeriinspektörer för västkusten och vidare en representativ administration. Det får icke blifva någon simpel styrelse, utan en som skall vara representativ, och den kommer nog att kosta penningar. Det är med åberopande af herr Ljungmans motion n:o 8 som reservanterna säga, att vi skola skriva till Kongl. Maj:t och begära en utredning. Reservanterna veta icke, huru styrelsen skall vara beskaffad, eller huru stor den skall vara för att vara representativ, men fäster man sig vid ordet, så kommer den nog att blifva ganska afsevärd, och det finge man underkasta sig, om man derigenom kunde vinna något. Men jag tror icke att det är värdt att reglera och bråka så mycket, ty både fiskarena och äfven fiskarne själva vilja nog helst vara i fred så mycket som möjligt. Det synes mig således, som om utskottet på mycket goda skäl kommit till det slut, hvartill utskottet kommit, och jag förenar mig med dem, som yrkat bifall till hvad utskottet hemställt.

Herr Billing: Om jag bortser ifrån sådant i denna diskussion, som jag snarare vill räkna till hvad som är afsedt att roa kammaren mer än att utreda saken, har tydligen diskussionen visat, att de anmärkningar, som äro gjorda emot den föreslagna skrifvelsen, äro af två slag. Det ena slaget anmärkningar är härflutet ur en kritik af herr Ljungmans detaljerade framställning. Men alla dessa anmärkningar hafva bestämt icke någon beviskraft i denna diskussion, då hvarken i statsutskottet eller i reservanternas förslag finnes ens det allra ringaste ord, som stödjer dessa detaljer. Just genom att icke med ett ord

stödja dem hafva reservanterna tydligen visat, att de icke god-känna dem.

Jag skall af alla de skäl, som äro hemtade ur en kritik af herr Ljungmans af ingen statsutskottsledamot förordade framställning, icke upptaga mer än ett, som rättvisan bjuder mig att upptaga.

Man har under diskussionen fäst sin kritik särskildt vid den af herr Ljungman använda termen *administration*. Då jag första gången hade ordet, reserverade jag mig i förväg emot att man skulle hemta något argument ur en så ståtlig term som *administration*. Rättvisan synes mig bjuda, att jag här anför hvad herr Ljungman i diskussionen vid förra riksdagen i detta afseende sjelf sade. Han yttrade: »Uttrycket *administration* är kanske icke så lämpligt, och uttrycket *styrelse* är det icke heller, men då man icke har något fullt lämpligt ord, så får man begagna det ord, som allmänneligen användes».

Så mycket om den ena gruppen af skäl.

Den andra gruppen af skäl emot reservanternas förslag innehåller rent formella anmärkningar; och de äro af två slag. På den ena sidan har man sagt, att man icke bör komma med en skrifvelse i detta ärende, derför att skrifvelser i detta ämne förut mer än tillräckligt aflåtits till Kongl. Maj:t. Jag tror icke, att jag behöfver säga mer, än att hvar och en lär nog hafva klart för sig, att det är en ofantlig skilnad mellan skrifvelser från enskilda personer eller enskilda korporationer och Riksdagens skrifvelser. Och någon Riksdagens skrifvelse har aldrig i denna fråga framkommit.

Det andra formella skälet låg i en förebräelse emot motionären för att han kommer tillbaka och upprepar sin motion. Den talare, som anförde det skälet, inledde sitt anförande med påståendet, att man klandrade Kongl. Maj:ts regering, då den kom med samma proposition år efter år. Jag tror nog, att det händer, att en och annan klandrar Kongl. Maj:ts regering härför, men jag har icke i Första Kammaren hört regeringen klandras för att den kommit fram med samma sak riksdag efter riksdag. Jag har deremot många gånger hört klander uttalas emot regeringen, derför att regeringen icke kommit tillbaka med samma förslag om och om igen, då regeringen varit öfvertygad om, att det varit ett godt förslag.

Om nu så är, hade jag icke trott, att man skulle klandra en motionär derför, att denne gång efter annan framkom med sin motion. Så mycket mindre hade jag trott, att man hade fog härtill, som detta, enligt min ringa riksdagserfarenhet, synes mig vara den allmänna riksdagsmannakutymen. Nog har jag under de år jag varit i Riksdagen oupphörligt läst samma motioner om och om igen. Upprepandet af motionen kan väl icke vara ett motiv för afslag af den gjorda framställningen.

Den talare, som sist hade ordet, har gifvit mig en liten vänlig admonition, som jag dock icke tror mig hafva synnerligen för-

Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)

Om åtgärder
för befräm-
jande af hafs-
fisket.
(Forts.)

tjenat. Då jag hade ordet första gången, sade jag uttryckligen och mer än en gång, hvad jag ju icke behöft säga, då det är känt för hvar och en, nemligen att jag icke hade någon sakkännedom i denna fråga. Om nu herr Larsson funnit mig hafva en sådan sakkännedom, förvånar det mig på det högsta. Man behöfver icke heller hafva sakkännedom om fiskeribedriften för att begripa dessa två saker: den ena, att, då en landsort håller på att slitas sönder af strider om en sak, det kan vara skäl att göra något, som kan afstyra och avsluta dessa strider, och den andra, att, när från alla håll det medgifves, att något i detta afseende bör göras, ehuru man icke kunnat komma öfverens om hvad som skall göras, det kan vara skäl att anhålla, att Kongl. Maj:t tager i öfvervägande denna synnerligen viktiga fråga.

Jag anhåller fortfarande att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Friherre Barnekow: Det är då visst sant, att vi lefva i en tid, då Kongl. Maj:t eller staten skall åtaga sig allt möjligt. Nu har man här ifrågasatt, att Kongl. Maj:t skall skaffa målsmän för fisket på vestkusten och tillsätta en styrelse att vakta deröfver. Men hvad menar man då med vestkusten? Jag har här i dag fått höra, att den provins jag tillhör icke får räknas dit, ehuru vi hafva en ganska stor »vestkust» äfven i Skåne. Uttrycket vestkusten tyckes härvidlag endast omfatta bohuslänska kusten. Men har då icke Bohuslän någon institution, som kan representera fiskerinäringens intressen. Jo, det har en institution, som bestämdt kan göra detta, och det är länets hushållningssällskap och dess förvaltningsutskott. Här har en talare i dag visserligen sagt, att hushållningssällskapens uppgift är att endast tillgodose jordbruket, men så är icke förhållandet. Jag tillhör ett län, der hushållningssällskapet har lemnat anslag icke allenast för att befordra jordbruket utan äfven fisket. Men, mine herrar, det län jag tillhör är ett fattigt län, och på den grund hafva vi måst upphöra att lemna bidrag till fiskerinäringen. Men så är ingalunda förhållandet med Bohuslän, der hushållningssällskapet till följd af bränvinsmedlens fördelning disponerar ganska betydliga belopp, och under sådana förhållanden vill det synas mig, som länet sjelf skulle kunna taga hand om fiskerinäringen och låta dess intressen blifva representerade. Bohusläns hushållningssällskap har gjort stora uppoffringar för skogsodlingens befrämjande. Det kunde nu offra något af sina medel på fiskerinäringen, som ju har så stora intressen att taga vara på. För min del tror jag det är obehöfligt, att Riksdagen i något hänseende blandar sig i denna fråga. Jag anser det vara mycket bättre och rättare att låta denna del af landet, som ej saknar medel, i denna fråga sjelf sköta och bevaka sina intressen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande moment yrkats, dels att hvad

utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Billing*, att kammaren måtte afslå utskottets hemställan och bifalla det förslag, som innefattades i mom. b) och c) af den utaf friherre von Otter m. fl. vid 11 punkten i det föredragna utlåtandet afgifna reservation. Om åtgärder för befrämjande af hafsfisket.
(Forts.)

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Stråle* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. b) af 11 punkten i sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller det förslag, som innefattas i mom. b) och c) af den vid berörda punkt af friherre von Otter med flere afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 34.

12—28 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

29 punkten.

Herr Bergman: På de skäl, som statsutskottet anført, har utskottet välvilligt tillstyrkt bidrag till uppehållande af en växtbiologisk anstalt för öfre delen af Norrland. Statsutskottet har emellertid ansett att det anslag och de kostnader, som äro beräknade, skulle i någon mån kunna minskas genom att anstaltens verksamhet något mera begränsades och genom nedsättning af de omkostnader, som ansetts nödiga för anstaltens underhåll, emedan dessa ansågos för högt beräknade. Af denna anledning anser utskottet, att de föreslagna 7,000 kronorna skulle kunna nedsättas till 5,000. I anledning deraf ber jag få upplysa, att hushållnings-sällskapets och landstingets komiterade, hvilka haft i uppdrag att uppsätta detta kostnadsförslag, med mycken noggrannhet sökt beräkna kostnaderna och nedsatt dem så mycket som möjligt har varit. Dervid hafva de haft till sitt förfogande sin egen många-åriga erfarenhet angående de kostnader, som äro förenade med de säregna förhållandena i dessa öfre bygder.

Anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.

Anslag till en
kemisk-växt-
biologisk an-
stalt inom
Norrbottens
län.

(Forts.)

Då man tager i betraktande det magtpåliggande och mångfaldiga arbete, som en föreståndare för en sådan anstalt har sig ålagdt att utföra, och det vidsträckta arbetsfält, uppgående i genomsnitt till cirka 100 mil, hvilket han ärligen måste genomresa för öfvervakande af ett noggrant verkställande af de gifna föreskrifterna, så torde den beräknade ersättningen 2,000 kronor för resor och andra omkostnader ej anses för högt upptagen.

Föreståndarens lön är föreslagen till 4,000 kronor; men det åligger honom, att på de tider, då stationen är för allmänheten öppen, kostnadsfritt meddela råd och upplysningar åt länets jordbrukare i de frågor, der stationen kan stå till tjänst; att verkställa undersökningar för jordbruksbehof, såsom af jordarter, jordförbättringsmedel, gödningsämnen, husdjurens fodermedel, mejeriprodukter m. m.; undersökningar för handelns och de andra näringsgarnas behof, giftundersökningar på tyger, tapeter, kokkärl m. m.; undersökningar af vatten för olika ändamål, äfvensom af närings- och njutningsmedel; tekniska undersökningar t. ex. af råämnena, mellanprodukter och färdiga varor af landbrukets tekniska binärningar; praktiskt vetenskapliga undersökningar, hvartill må räknas undersökning af odlingsbara marker; inom de öfre bygderna förekommande jordförbättringsmedel, såsom apatit och kalkfyndigheter; anställande och ledande af odlingsförsök hos enskilde jordbrukare, som befunnits villiga upplåta större och mindre odlingsfält för dylika försök, för att få utrönt hvilka varieteter af sädesslagen och rotfrukterna, som under olika förhållanden mest lämpa sig för de olika länen; undersökning af de olika foderväxterna från olika lägen och jordmåner och särskildt de s. k. fjällbetena, som onekligen skulle lemna material till goda foderväxter i odlade fleråriga vallar; anställande af systematiska mjölkanalyser för att få utrönt den svenska fjällboskapsrasens värde såsom mejeridjur o. s. v. För allt detta omfattande arbete torde den föreslagna lönen ej anses för högt tilltagen.

Då assistentens lön är beräknad till endast 1,500 kronor och han har till uppgift att dela arbetet med föreståndaren, så kan man ej rimligtvis begära att få en för platsen lämplig och vetenskapligt bildad man för billigare pris.

Skall stationsföreståndaren ensam ombesörja alla de löpande laboratoriegöromålen, så kan han ej gerna företaga några resor inom länet. Det är nemligen svårt och ibland omöjligt att vid inträffande requisition afbryta pågående undersökningar, stänga laboratoriet och resa ut. För att stationen skall kunna fylla sin viktiga uppgift, måste den därför utom föreståndaren hafva en assistent. Detta framträder så mycket tydligare, om man besinnar, att det ej är teoretiska utan praktiska uppgifter, som med stationens arbeten afses. Mycket kan visserligen utrönas genom en kemisk undersökning inom ett laboratoriums väggar, men det är af ännu större vikt, att de erhållna resultaten bli rätt tillgodogjorda och i så hög grad som möjligt fruktbringande för den praktiske landtmannen, som begagnat sig af stationens tjänst. Och för att detta

mål skall kunna nås, får ej föreståndaren, till följd af bristande biträde vid analysernas utförande, vara ständigt bunden af göromålen vid laboratorium.

Föredrager man deremot att genom anslagets reducerande åtnöja sig med måhända mindre dugande förmågor, så skulle institutionens syftemål ej uppnås och dess viktiga uppgift förfelas. Af utgifter för hyror och betjening, underhåll af laboratorium, inventarier, apparater, böcker m. m. finnes ej någonting, som medgifver någon nedsättning af de dertill föreslagna beloppen.

Då nu länet anslagit 5,000 kronor för anstaltens sättande i stånd och äfven lemnat all erforderlig jord för experiment och odlingsförsök och äfven beviljat ett årligt bidrag af 3,000 kronor för anstaltens upprätthållande, har Norrbottens län derigenom ådagalagt, icke blott att det inser det stora behovet af en sådan anstalt, utan äfven visat ett lifligt intresse för att densamma måtte komma till stånd.

Genom en nedsättning af 2,000 kronor i kostnadsförslaget skulle ganska stora svårigheter möta för anstaltens bringande till verksamhet. Då man möjligen med den nedsättning, som reservanterna föreslagit, eller 1,000 kronor, skulle kunna uppehålla den ifrågavarande anstalten, ber jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Tamm, Hugo: Då jag först genomläste den kongl. propositionen, kunde den icke annat än slå en lugn betraktare — med en viss häpnad. Är det någon kongl. proposition, som synes starkt motiverad, så är det denna, såvidt man nemligen stöder sig på de utredande myndigheternas och korporationernas uttalanden. Jag skall be att få påpeka ett par af dessa.

Det anföres här: »En odling i stort, en kolonisation i öfre Norrland, hvarom mycket talas och som torde utgöra ett önskningsmål för staten och äfven för Norrbottens län, syntes icke hafva någon utsigt till framgång utan den åsyftade försöksstationen». Denna »kolonisation i stort» definieras sedermera på ett annat ställe sålunda, att af staten, som själf eger $\frac{2}{3}$ af hela öfre Norrland, en *ej obetydlig* del syntes lämpligast kunna upplåtas till kolonisation. »Uppodling och kolonisation af en *ej obetydlig* del af $\frac{2}{3}$ af öfre Norrland saknade utsigt till framgång utan en liten växtbiologisk anstalt», förefaller mig åtminstone som ett väl starkt uttryck.

Jag kan förstå, att denna anstalt kan blifva gagnande genom att utröna, hvilka grässlåg böra odlas, huru gödning, brukning o. s. v. af jorden under i Norrbotten existerande klimatiska förhållanden böra anordnas, men att genom anställande af fröodlingar och försöksplanteringar för skogskultur den skulle bidraga till att få »de nu öde och nakna fjellen ännu en gång skogbeklädda», har jag svårare att fatta — skogsgränsens trängande tillbaka och skogens ödeläggelse har nog andra orsaker och lär ej bättras genom undersökning af tall- och granfrön.

Anslag till en
kemisk-växt-
biologisk an-
stalt inom
Norrbottnens
län.
(Forts.)

Anslag till en
kemisk-växt-
biologisk an-
stalt inom
Norrbottens
län.

(Forts.)

Det har vidare framhållits, att denna anstalt, i synnerhet den kemiska afdelningen, skulle blifva till stor nytta för industrien och näringarne. Landbruksstyrelsen, som mera lugnt yttrat sig, har reducerat detta betydligt, då den säger: »Visserligen skulle en kemisk station, afsedd uteslutande för Norrbottens län, inrättad efter samma måttstock som de med statsmedel understödda kemiska stationerna i riket och utan annan uppgift än dessa, ej på länge kunna erhålla full sysselsättning inom länet, der de naturliga förutsättningar saknades, hvilka kunde göra en dylik station af behovet påkallad».

Jag skulle icke hafva anfört detta, då jag ju önskar bifall till anslaget, men jag har gjort det endast emedan det på mig och på många andra gjort intrycket af en allt för stark framställning och blomstermålning, och att det därför vore någonting miss-tänkt och att här skulle kunna sägas, att »den, som bevisar för mycket, bevisar ingenting». Med det lifliga intresse jag har för Norrland, tror jag det är skadligt om framställningarne derifrån göras i allt för superlativ form. Landstinget har nog intagit den rätta ståndpunkten, då det betonar, att »ännu i dag vore hufvudsaken kornodling, som drefves till husbehof, samt gräsproduktion för ladugården».

Men besinnar man rent sakligt, hvilken hård kamp den jordbrukande befolkningen der uppe under polcirkeln måste föra, så är det ett fullt berättigadt kraf, att staten bifaller den framställning om en växtbiologisk anstalt, som gjorts. Det är också därför som jag varit med om att tillstyrka bifall till förslaget.

Men då man sedan kommer till huru stort anslaget behöfver vara, torde Kongl. Maj:ts förslag tåla vid en reduktion: Kostnadsförslaget belöper sig på 10,000 kronor. Landsting och hushållningssällskap hafva förbundit sig att af de önskade 10,000 kronorna lemna 3,000. Det skulle således återstå för staten att lemna de felande 7,000 kr. Då blir frågan: Kan det anses nödvändigt att bevilja dessa 7,000 kr.? Jag vill i förbigående nämna, att de kemiska stationer, som redan finnas i vårt land, disponera mycket mindre belopp, men derom är här icke fråga. Vi kunna således taga dessa siffror, sådana de äro, och då kan verkligen uppstå den frågan, huruvida, då det ännu är så ovisst hvad som månne blifva af denna station, det är skäl att på en gång bevilja ett så högt anslag, som det här begärda, eller 7,000 kronor. Äfven om man bifaller statsutskottets förslag skulle denna nya anstalt få större anslag än någon af syster-anstalterna fått. Det torde icke heller vara nödigt, att genast i början vid anstalten fästa en person med en lön på 4,000 kronor, som till medhjelpare skulle hafva en annan med en lön på 1,500 kronor, och dertill ett reseanslag på 2,000 kronor. Det lär väl icke blifva någon annan utväg än att dertill taga vetenskapliga docenter och att genast aflöna dessa så högt, som man föreslagit, torde ej vara klokt. Det är just detta, som statsutskottet velat framhålla, att, såsom förhållandet nu är och med denna temligen ovissa organisation af anstalten, det vore skäl att

först se hvart det bär. Såvidt vi kunnat se, finnes det tillfälle att göra en inskränkning såväl på aflöningarna, hvilka äro upptagna till 5,500 kronor som ock på reseanslaget, som beräknats till 2,000 kronor. Man har således ifrågasatt, att icke höja anslaget till hvad som beräknats, utan hålla det vid ett belopp, som, tillsammans med det af landsting och hushållningssällskap beviljade, eller 3,000 kronor, synes fullt tillräckligt. Kan man få institutionen att fungera och arbeta sig fram en tid, blir det nog sedermera tillfälle att återkomma med begäran om större hjälp. Vi hafva många exempel på, att Riksdagen, i afseende å dessa stationer, icke varit omöjlig, då det varit fråga om anslag.

Det är på dessa grunder, som jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Herr Berg, Lars: Äfven jag anser mig med några ord böra bemöta den motivering, som utskottet anfört för den föreslagna nedprutningen i det nu ifrågavarande anslaget till Norrbottens växtbiologiska anstalt.

Utskottet har, i likhet med alla myndigheter och vederbörande, som yttrat sig i frågan, med sällspord enighet erkänt, att denna anstalt är af ett synnerligt stort behof för öfre Norrland, men utskottet har låtit förleda sig af sin eljest berömvärda sparsamhet att dervid pruta af $\frac{1}{3}$ af det af regeringen begärda anslaget. Utskottet anför såsom skäl därför icke någonting annat än det subjektiva tycket, att »det tyckes» vara nog med det mindre anslaget af 5,000 kronor och att utskottet »håller före» att anstaltens verksamhetsområde kunde i någon mån inskränkas. Emot dessa skäl, som jag för min del vågar anse föga hållbara, kan dock uppställas de af vetenskapsmän med odisputabel auktoritet uppgjorda beräkningar, såväl i afseende å organisationen af anstalten, som äfven i afseende å kostnadsberäkningarna därför. Dertill kommer, att talrika utländska vetenskapsmän, som lifligt intressera sig för denna så populära anstalt, som de kalla den, förmanat och uppmanat oss att icke utrusta anstalten alltför ofullkomligt, utan se till att endast dugande arbetskrafter af första klass komma att egna sig åt lösandet af dess uppgift. Det är således mycket talande skäl anförda för att företaget icke allenast bör komma i gång, utan äfven, såvidt det icke skall från början helt och hållet misslyckas, att det måste sättas i tillfälle att kunna arbeta på ett tidsenligt och vetenskapligt sätt. Och detta kan icke ske med den nedprutning, som utskottet föreslagit, hvilket hvar och en kan göra klart för sig, om han besinnar att här är fråga om en förening af en kemisk anstalt med en biologisk. Till de kemiska anstalterna gifva vi ju 4,000 kronor om året och här är föreslaget endast 1,000 kronor mera. Vore det möjligt att åstadkomma en värdefull växtbiologisk anstalt för 5,000 kronor, skulle vi väl skynda oss att höja anslaget till de befintliga 7 kemiska stationerna för att sätta i gång 7 växtbiologiska anstalter i riket — men detta är en orimlighet.

Anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.

(Forts.)

*Anslag till en
kemisk-växt-
biologisk an-
stalt inom
Norrbottens
län.*

(Forts.)

Den siste ärade talaren och statsutskottsledamoten anförde, att åtskilliga uttryck i vederbörande myndigheters skrivelser blifvit väl mycket färglagda, hvarvid han synnerligast citerade landstingets yttrande. Men man bör väl, taga i betraktande under hvilka förhållanden, af hvilka krafter och med hvilken hast dessa landstingets anföranden skrivas och då bör man med ett visst öfverseende och välvilja läsa deras underdåniga framställningar och petitioner. Det är icke möjligt för de landstingsmän, som arbeta i vidsträckt län för lösande af många genomgripande och stora frågor, att på ett par tre dagar kunna motivera och formulera sina ord så väl, att icke berättigad anledning till anmärkning någon gång kan finnas för den, som gerna vill anmärka. Men dessa ord borde icke vara egnade att hos en tänkande läsare — allraminst en så kritisk som statsutskottet — framkalla någon misstanke om öfverdrift och att allt icke vore helt bestämdt, utan de böra tvärtom öfvertyga honom om, att i orten finnes en lefvande tro på denna anstalts nödvändighet och nytta. Och det finnes verkligen der ett lifligt känt behof hos dem, som vid sitt jordbruk arbeta emot is och köld och en karg natur, att få kraftig hjälp af en anstalt som med vetenskapens alla hjälpmedel, med oafbrutna och ihärdiga experiment och kemiska analyser kunde vägleda honom på hans villsamma stråt. Det är detta, som varit anledningen till dessa kanske väl starka uttryck.

Derjemte ber jag få erinra, att anstalten skulle komma att tjena en landsdel, som, säga hvad man vill om de kraftiga uttrycken, likväl är af den beskaffenhet, att man med fog kan påstå, att der hvilat »slumrande millioner», om blott Sveriges invånare vilja hemta dem. Der finnes vidare äfven möjlighet för ännu en eller annan million svenska inbyggare att få utkomst och uppehälle. När man under sådana förhållanden söker statens hjälp för att påskynda odlingen i denna landsdel har man äfven stöd af de omgifvande grannländernas exempel. Både Norge och Finland vårda sig vida mer än vi om jordbrukets utveckling i de landsdelar, som ligga på samma polhöjd som öfre Norrland. Det är länge sedan vi togo något krafttag för att kolonisera dessa trakter. Det var Gustaf Wasa, Gustaf Adolf och drottning Kristina, som på stormagtstiden vidtogo kraftiga anstalter i den vägen. Då gjorde man stora uppoffringar. Man byggde kyrkor och bildade nya socknar, införde kolonister och dref grufverksamhet — allt på statens bekostnad. Jag tror, att vi hvilat på dessa lagrar tillräckligt länge. Det vore nu tid på, att å nyo taga hand om denna landsdel. Jag försäkrar eder, mina herrar, att jag har följt denna fråga från dess första begynnelse och jag kan därför säga, att det är icke från myndigheterna eller från de höga eller de rika, som detta väckelserop kommer till oss, utan från bönder och torpare. Denna kolonisationsåtgärd kommer således från befolkningen sjelf. Det är en bön från de djupa leden som känna sin svaghet, sin oförmåga att ensamma kunna reda sig i striden om ödemarkernas uppodling, såvida de icke få ledning af vetenskapen

till att trotsa den karga naturen, kultivera sin jord så, att de afvinna den bättre och rikare skördar. Det tillkommer eder, mina herrar, att svara på detta väckelserop och på denna bön. Jag är förvissad om att detta svar blir gynnsamt och på den grund vågar jag yrka bifall till utskottets förslag på det sätt, att anslaget höjes från 5,000 till 6,000 kronor.

Anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.

(Forts.)

Herr Billing: Den siste talaren slutade med att uttala sin förvissning derom att det af honom gjorda yrkandet skall vinna kammarens bifall. Jag har äfven en föreställning om att så skall gå med den erfarenhet jag har, att hvad norrländerne föresätta sig det går i allmänhet igenom, tack vare deras förunderliga energi och stora vältalighet. Vi ha nu åter sett frammanade dessa »slumrande millioner», som ligga i Norrland. Det ligger i detta uttryck en ganska signifikant afspegling af den norrländska riksdagspolitiken, om jag så får säga; ty den manövrerar alltid med två hufvudskäl: å ena sidan Norrlands ofantliga rikedomar med alla dess millioner, hvilka göra att man bör fästa så stort afseende vid hvad det önskar, och, å andra sidan, att dessa millioner äro slumrande, det vill säga att Norrland är ett miss-handladt eller åtminstone bortglömdt land. Den siste talaren använde nu båda dessa skäl och vädjade både med den rikes och den fattiges anspråk på att det här förordade nu skulle bifallas. Jag ber att gent emot honom få fästa uppmärksamheten på, att han äfven nu använde något starka uttryck, då han sade, att under senare tider icke något gjorts för Norrland, utan att man finge gå ända till Gustaf Wasa och Gustaf Adolf för att finna kraftigt intresse för Norrlands väl. Under min korta riksdagstid har förhållandet varit, att för intet landskap har beviljats eller offrats mer än för Norrland.

Men det må nu ingen säga något om, att norrlandsrepresenteranterna äro ifriga och vältaliga för sitt förslag. Jag vill dock fästa uppmärksamheten på, att ingen menniska har opponerat sig emot att en sådan anstalt som den ifrågasatta må inrättas i Norrland. Derom ha alla varit ense. Men det är först då det blir oenighet, när fråga är, huruvida verkligen för denna anstalts första uppsättande skall krävas ett så stort anslag. Och på denna punkt synes det mig som om de ärade norrländer, som här yttrat sig, icke framlagt någon bevisning. Jag vill i förbigående påpeka, att 5,000 ligger midt emellan 4,000 och 6,000 och att 5,000 kronor är den summa, om hvilken man enade sig i statsutskottet, då det förelåg förslag dels om 4,000 kronor dels om 6,000 kronor. Vore det nu så som den siste talaren sade, att om man anslog 5,000 kronor till denna anstalt, den då skulle komma af sig vid ingången och misslyckas så, att den sedan ej kunde upprättas igen, ja, då vore det ej fråga om att icke bifalla de 6,000 kronorna, men vi hafva icke fått bevis på, att en så olycksdiger följd skulle komma af det lägre anslagets beviljande.

Anslag till en
kemisk-växt-
biologisk an-
stalt inom
Norrbottens
län.

(Forts.)

Ett argument, som framhölls af herr Tamm, skall jag be att få betona, nemligen att de kemiska stationerna hafva blott 4,000 kronors anslag. För dessa anslås nu 5,000 kronor. Då säger herr Berg: »Ja, men här är icke blott en kemisk utan en både kemisk och växtbiologisk anstalt». Detta är åter ett för starkt uttryck. Det är icke så, utan det är en växtbiologisk anstalt, som äfven skall hafva en liten smula kemiskt arbete vid sidan. Landtbruksstyrelsen säger äfven, att det kemiska arbetet ej blir annat än att understödja det växtbiologiska. Det är icke fråga om att bevilja anslag till en anstalt, som är både kemisk och växtbiologisk, utan här är fråga om att bevilja anslag till en växtbiologisk anstalt, som behöver något understöd af kemiska insigter, säkerligen ej större än hvad som finnes hos en hvar som i kemi aflagt vederbörlig examen inom den matematiskt naturvetenskapliga sektionen vid universitetet. Nu bjudes här åt norrländingarne 1,000 kronor mer än åt de kemiska stationerna, och jag kan icke förneka, att det synes mig som om norrländingarne borde vara dermed belättna och icke säga, att man vill strypa deras förslag vid ingången. Derom har ej varit fråga, och jag är ganska lifligt öfvertygad om, att denna anstalt icke strypes i början, icke kommer af sig vid ingången, om den får dessa 5,000 kronor.

Det är naturligtvis svårt för statsutskottet att i detalj granska dessa siffror, då för dem ej fins någon motivering, vare sig för 2,000 kronor till resor eller för 4,000 kronor till lön åt föreståndaren. Det har ej från myndigheterna framlagts någon motivering för dessa siffror. Då bör man ej förebrå statsutskottet, att det ej motiverat sina siffror, utan hållit sig till hvad som gifves åt öfriga liknande stationer, och ändå tillagt ett plus åt Norrland. Jag ber att få upplysa den siste talaren derom, att i statsutskottet hörde jag icke någon menniska som tvekade derom, att den första posten 2,000 kronor till resor och profftagningar var ett orimligt för högt anslag. Jag kan icke förstå hvart man skall resa för 2,000 kronor, hvad man skall göra på dessa resor. Att resa för 2,000 kronor om året för att hemta frö! Hufvudsaken är ju att undersöka de olika frönas grobarhet och dylikt. Behöfs det verkligen 2,000 kronor för att resa i det syftet? Vidare kan jag ej förneka, att de föreslagna lönerna till föreståndaren och amanuensen visserligen kunna synas önskvärda, ty en hvar som skall uppsätta en sådan anstalt, som den här ifrågasatta, vet väl, att det är i högsta grad fördelaktigt att kunna gifva stora löner, ty derigenom kan man få de bästa personer anställda. Men nog får man väl medgifva, att det är väl mycket att i första taget bevilja en föreståndare här en lön på 4,000 kronor och ej nog dermed utan dessutom 50 % af analysafgifterna. Man vet ej huru stora dessa bli; i framtiden kunna de bli ganska betydliga eller icke så alldeles ovigtiga. Dertill kommer, utom 4,000 kronor i lön och 50 % af analysafgifterna, hans del af dessa respenningar, ty det är han som skall göra resorna. Och på dessa 2,000 kronor bli naturligtvis afbränningar, men en hvar som reser på offentlig

bekostnad har alltid någon behållning derpå. Således om vi nu hafva dessa 4,000 kronor och 50 % af analysafgifterna samt vidare behållningen på resorna, så hemställer jag till herr Berg, om han ej vill upprigtigt medgifva mig, att det är onödigt högt tilltaget. Ty hvem blir antagligen föreståndare? Jo, en docent i botanik vid universitetet. Och om man bjuder en docent en lön, som är lika stor som en extra ordinarie professors, synes det mig vara tillräckligt.

Anslag till en kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.

(Forts.)

Det synes mig som om norrländingarne i detta afseende begärt något för mycket och kunde vara belåtna med hvad utskottet föreslagit. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Boström, Filip: Jag har jemte några andra reservanter uttalat den mening, att de af statsutskottet föreslagna 5,000 kr. till den växtbiologiska anstalten borde höjas från 5,000 kr. till 6,000 kr. Jag tror för min del, att den afprutning, som af herrar Tamm och Billing blifvit föreslagen, verkligen är allt för stor. Det är visserligen sant, att föreståndarelönen är temligen rikligt tilltagen, men för det första bör man komma ihåg, att det är ganska dyra lefnadsomkostnader deruppe och för det andra är det icke lätt att få en skicklig person, som vill komma söderifrån och bosätta sig deruppe. Jag tror därför, att det är för mycket att pruta ned 2,000 kr. till denna anstalt, men att 6,000 kr. är ett medium, som är rättvist. Lika med de två statsutskottsledamöter, som här yttrat sig, tror jag dock, att de allt för superlativa uttryck, som förekomma i utlåtandet, gjort mera skada än gagn. Ty man måste erkänna, att talet om »de otaliga spörsmål, som denna anstalt skulle komma att lösa», är något öfverdrifvet. Jag har ock för min del tvekat om, huruvida denna anstalt skall komma att bidraga till att de »nu öde och nakna fjällen ännu en gång kunde blifva skogbeklädda». Jag tror, att det ligger utanför denna anstalts verksamhet. Med stöd deraf anser jag, att den motivering statsutskottet gjort, då det säger, att kostnaderna »torde kunna i någon mån minskas genom begränsande af anstaltens verksamhet» är ganska riktig. Men då jag tror, att de 5,000 kr. ej komma att bli tillräckliga och då jag vet de svårigheter som uppstå, att, om brist från början kommer att vidlåda en sådan anstalt, få den fylld straxt efter sedan anslaget beviljats, tror jag kloket att bjuda att höja anslaget till 6,000 kr. och yrkar därför bifall till utskottets förslag med den ändring, att siffran 5,000 ändras till 6,000.

Herr Benedicks: På samma gång som jag lifligt förenar mig med den siste talaren i hans yrkande, vågar jag fästa uppmärksamheten derpå att, hvad angår en föregående talares omnämnande, att norrländingarne skulle begära så mycket, man bör komma ihåg, att det ej är många år sedan norrländingarnes begäran nekades, när det gälde en anstalt i Gefle.

Jag tror, att dessa anstalter äro bland de bästa häfstänger för att få landtbruket att gå fram. Kasta vi en blick på de talrika anstalter, som upprättats söder om oss, t. ex. i Berlin, Bremen,

*Anslag till en
kemisk-växt-
biologisk an-
stalt inom
Norrbottens
län.*

(Forts.)

Halle, Darmstadt, Göttingen m. fl., se vi hvad de hafva åstadkommit. Det har varit effekt med deras verksamhet. Här är endast fråga om att anlägga en dylik anstalt och den med ganska sparsamma medel utrustad. Jag anser det då icke vara skäl att från början knappa in så, att det blir svårt för anstalten att lefva. Vi behöfva sådana anstalter och det mer än der. Man bör tänka sig, huru en af de anstalter, jag för några år sedan hade nöjet besöka, nemligen i Halle, är utrustad. Förutom enorma byggnader fans det särskilda inrättningar för att studera betesodling. Öfver 100,000 prof togos årligen på sockerbetor. En särskild anstalt pröfvade direkt kornet på dess lämplighet till malt. En anstalt fans för att pröfva hvetet i afseende på dess lämplighet till bröd. Någon dylik fins ej här i Sverige. Om vi nu icke anhålla att precis få en sådan anstalt, böra åtminstone vännerna af vårt landtbruk icke pruta än på det ena än på det andra anslaget. Nyss var det fråga om sådant.

Jag tror därför, att om ock något rätt kan ligga i det påstående, att det var något för högt tilltaget från början, så är rätta summan 6,000 kr., hvartill jag yrkar bifall.

Herr Alin: Jag vill ej inlåta mig på de stora vyer, som af en och annan talare blifvit upprullade, utan söka betrakta saken mera enkelt och såsom den föreligger.

Statsutskottet har erkänt behovet af en sådan anstalt, som Kongl. Maj:t föreslagit, men ansett att den af Kongl. Maj:t propo- nerade summan bör nedsättas från 7,000 till 5,000 kr. Utskottet har, såvidt jag kan förstå, för denna nedsättning anført särdeles sväfvande skäl, och jag tror, att den förebräelse, hvilken af en ärad talare på vesteråslänsbanken rigtades mot hans motståndare, att de ej framlagt tillräckliga bevis, med större skäl kan rigtas mot statsutskottet. Förhållandet är, att det är meningen inrätta en station af delvis samma beskaffenhet som de, hvilka finnas i andra delar af landet, för en landsända af den vidsträckthet, att norr om Hernösand det ej finnes en dylik station, och som är utmärkt för sina egendomliga klimatologiska och växtfysiologiska förhållanden samt tillika är i besittning af synnerligen stora naturliga tillgångar. Om man under sådana förhållanden anser att denna station bör förses med ett något större anslag än systerstationerna, så hemställer jag, huruvida detta kan sägas vara olämpligt eller origtigt. Då man härtill lägger den omständigheten, att här är fråga om ett anslag för blott *ett* år, hvilket, för den händelse det skulle visa sig vara för högt tilltaget, mycket väl nästa år kan nedsättas, men åter, om det sättes för lågt, blir, på sätt den ärade talaren på södermanlandsbanken yttrade, mycket svårt att åter få höjdt, finner jag för min del de skäl vara afgörande, hvilka tala för bifall till reservanternas förslag, hvartill jag nu har äran yrka bifall.

Herr Tamm, Hugo: Jag vill blott fästa uppmärksamheten på att här ej är fråga om ett anslag för *ett* år, ty det lär väl

icke vara antagligt, att landstingen och hushållningssällskapen skola bygga och ordna för 5,000 kr. och göra det för ett år, utan vi måste beräkna, att det är ett anslag, som står qvar, fast det har formen af att stå på extra stat.

Anslag till en kemisk-växt-biologisk anstalt inom Norrbottens län.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas oförändrad, dels ock, af herr *Bergman*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att beloppet 5,000 kronor höjdes till 6,000 kronor.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 29 punkten af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, att beloppet 5,000 kronor höjes till 6,000 kronor.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 61.

30 och 31 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

32 punkten.

Herr *Benedicks*: Mosskulturföreningens framställning till Kongl. Maj:t om anslagets höjning från 10,000 till 15,000 kr. har i år lyckligtvis mötts med bättre framgång än förut. Efter hörande och tillstyrkan från landshöfdingeembetet i Jönköpings län och landtbruksstyrelsen har Kongl. Maj:t bifallit den gjorda framställningen och inkommit till Riksdagen med anhållan om anslagsbeloppets höjande till 15,000 kr. De senaste båda åren har så icke varit händelsen. I fjol hade statsutskottet i sitt yttrande förklarad, att det ansåge tidpunkten ej ännu vara inne för beviljande af det högre anslaget. I år har det ej ansett behöfligt —

Understöd åt svenska mosskulturföreningen.

Understöd åt
svenska moss-
kulturförening-
gen.

(Forts.)

af hvad orsak vet jag icke — att anföra ett enda skäl, utan har helt enkelt blott sagt sig ej vilja gifva mera än 10,000 kr.

Då jag icke har några skäl att opponera mig emot, inskränker jag mig därför till att helt enkelt yrka afslag på utskottets framställning och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet aflätna proposition.

Herr Tamm, Hugo: Som herrarne torde erinra sig har detta anslag utgått under åren 1890 och 1891 med 5,000 samt under samma år för tidskrift 1,000 kr., derefter höjdes det till 10,000 kr., vid hvilket belopp det stannat, utom att det år 1891 för ett tillfälligt behof — utställning i Göteborg — dessutom beviljades 4,000 kr. Således har den regel som hittills följts varit att lemna visst fast anslag och för tillfälliga behof extra tillskott.

Nu kommer framställning från Kongl. Maj:t om anslagets höjande till 15,000 kr. En gång under sådan form beviljad måste detta betraktas och blir ett ordinarie anslag i realitet. Mig synes att, när man slår fast beslutet om 15,000 kr., skall det vara grundadt på den beräkning, att det kommer framdeles att utgå med det beloppet, 15,000 kr., om det nu beviljas. Då gäller det att göra sig sjelf den frågan: hvarpå grundar sig nu denna framställning om 15,000 kr.? Jo, såvidt man kan se af framlagda handlingar, grundar höjningen från 10,000 till 15,000 sig på ett alldeles tillfälligt behof, det gäller nemligen att betala en skuld, hvilken uppgår till 5,000 kr. Man finner sålunda, att här är fråga om ett rent tillfälligt behof, och att detta skulle vara den grund, hvarpå Riksdagen skulle fatta sitt beslut. Det borde, synes mig, vara en regel att noga fasthålla, att nemligen icke för ett tillfälligt behof fastslå en stat, som man alltför väl vet att den derigenom blir fastslagen. Detta har varit den formella grund, på hvilken jag och de med mig lika tänkande inom utskottet satt oss emot den begärda höjningen. Nu kommer det naturligtvis att i detta fall åberopas att i fjol afslogs det, då det kom på enskild väg, men nu har deremot detta förslag framkommit på Kongl. Maj:ts framställning. Ja visserligen, men jag ber att få säga, att just i denna punkt är Kongl. Maj:ts motivering så svag som möjligt. Den lyder: »Då jag håller före, att det för denna verksamhets jemna fortgång under 1895 af föreningen beräknade anslagsbeloppet *måhända* icke utan intrång i arbetena kan nedsättas.»

Det är hufvudsakligen af dessa två skäl som vi inom utskottet förenade oss om att föreslå det mindre beloppet, 10,000 kr., hvilket förut varit tillerkändt denna förening. Jag kan ej undertrycka den tanken att herrarne torde tycka att statsutskottet i detta som i många andra afseenden kanske väl mycket sätter ned anslagen. Men jag måste, för min del åtminstone, bekänna att så, som budgeten ställer sig och dagligen visar sig för ögonen, är det verkligen ett behof att noga ingå i pröfning om anslagens nödvändighet. Alltid finnas sådana som äro så påträngande, att de ej låta sig afvisas, men att gifva hit och dit kan jag ej finna vara riktigt, utan håller jag före, att vi böra iakttaga sparsamhet der

det kan ske och ej förglömma den gamla regeln att af örena bildas kronan.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

*Understöd åt
svenska moss-
kulturförening-
gen.*

(Forts.)

Herr Boström, Filip: Då statsutskottet föregående år afslog den då väckta motionen om ökande af detta anslag anfördes såsom skäl, att man ej ville gå ifrån den princip, att dylika anslag ej borde beviljas förr än de blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade. Nu har en dylik pröfning egt rum och Kongl. Maj:t har funnit lämpligt att framlägga förslag i ämnet. Jag ber att i motsats mot herr Tamm få säga, att här ej är fråga om något tillfälligt behof, utan att, med hänsyn till den utveckling, som mosskulturföreningen på senare tiden tagit, detta anslag är erforderligt för föreningens framtida bestånd.

Jag har en gång förut blifvit af herr Nyström tillrättavisad för att jag uttalat en interiör från statsutskottet och äfven med risk att den skall repeteras får jag nämna, att då denna fråga behandlades på afdelningen voro alla dess ledamöter, äfven de från Andra Kammaren, som äro stora sparsamhetsvänner, på det klara med att i år borde detta anslag beviljas. Sedan en af Andra Kammarens representanter inom afdelningen talat för afslag, så gingo dessa öfver, men att äfven i Andra Kammaren en stor strömning finnes för det högre anslaget äfven hos dem, hvilka förut motsatt sig detsamma, det skall jag bedja att få konstatera.

Då jag är öfvertygad om att de skäl, som här framlagts, komma att blifva afgörande, ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Wennerberg: Jag skall icke besvära kammaren med att framlägga min åsigt om vigten af att låta mosskulturföreningens arbeten alltmera gå framåt. Jag skulle kunna göra det med allt skäl därför att jag har den glädjen att, på grund af ett tidigare kammarens beslut, kunna med visshet tänka mig, att Första Kammaren i denna angelägenhet kommer att dela min åsigt. Jag skall därför inskränka mig till att göra en liten historik och sedan öfverlemnna frågans afgörande åt kammaren.

För två år sedan var kammaren med om att höja det då ringa anslaget. Förra året begärdes en förhöjning af det af Kongl. Maj:t begärda anslaget, 10,000 kronor, till 15,000 kronor, och, ehuru på enskild motion, gick det igenom i denna kammare utan votering. Är det väl då troligt, att ett år efteråt samma Första Kammare, sedan nu mosskulturföreningens vänner tillika fått med sig Kongl. Maj:ts framställning om behovet af att låta denna institution kraftigare verka såsom äsyftande ett högviktigt ändamål, är det väl då troligt, säger jag, att kammaren nu skulle draga sig tillbaka från den åsigt, som den hyst året förut och så märkligt ådagalagt, att den då utan votering biföll motionen? Jag tror det ej och skall ej heller längre besvära kammaren.

Jag yrkar bifall till det högre anslaget.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

33—37 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

38 punkten.

Anslag till
bergsskolorna
i Filipstad och
Falun.

Herr Lundström: Såsom synes har statsutskottet visserligen äfven i år tillstyrkt det vanliga anslaget till bergsskolorna i Filipstad och Falun, men tillika föreslagit, att Riksdagen skulle vid anmälan om detta beslut anhålla, »att Kongl. Maj:ts, efter det bruks-societetens fullmäktige i jernkontoret blifvit hörda i fråga om förändrad organisation af berörda skolor, tacktes till Riksdagen inkomma med det förslag i ämnet, hvartill förhållandena må föranleda.»

Af motiveringen synes denna fråga om förändrad organisation af skolorna egentligen afse en möjlig sammanslagning af båda skolorna, hvarigenom en väsentlig besparing anses kunna vinnas. De skäl utskottet härför andragit äro dels det ringa antalet elever, som åtnjutit undervisning i dessa skolor, nemligen, enligt utskottets uppgift, för de tio sista åren uti medeltal 12,1 i Filipstad och 12,9 i Falun, dels ock den utveckling, som kommunikationerna i de trakter, der skolorna äro belägna, hunnit på senare tider.

I afseende på antalet elever kan detta visserligen anses ringa, om man gör jemförelse med elevantalet vid våra elementarläroverk, de tekniska läroverken och åtskilliga andra skolor, men om man tager i betraktande de säregna förhållanden, under hvilka dessa två skolor arbeta, torde dessa siffror ej vara så alldeles obetydliga.

Jag har här fått uppgifter från föreståndarne vid de båda skolorna angående antalet elever, hvilka der fått undervisning. Under de 64 år, som bergsskolan i Filipstad varit i verksamhet, hafva der undervisats 815 lärjungar, eller 12,8 per år, alltså i medeltal högst obetydligt öfver medelsiffran för åren 1883—1893. I Falun hafva under de 22 år denna skola varit verksam summan af lärjungar utgjort 322 eller 14,2 per år, en visserligen något större siffra än medeltalet under de tio sistförflutna åren, men man får härvid betänka, att dessa 22 år jemväl omfatta de högst egenomliga åren på 1870-talet, då fullständiga undantagsförhållanden voro rådande inom jernstillverkningen och elevantalet högst betydligt öfversteg medeltalet.

När detta anslag beviljades år 1873, hade antalet elever för de nästförutgångna 10 åren utgjort i Filipstad uti medeltal 10,4. Under de tio senaste åren har det, som nämnts, varit 12,1 — alltså

högre nu, än då anslaget beviljades. I Falun är förhållandet ungefär enahanda, d. v. s. att medelantalet elever under de senaste tio åren varit nära nog detsamma som under de två år, skolan före år 1873 var i verksamhet. Det förefaller mig således, som om man icke med anledning af det ringa elevantalet, som för närvarande är fullt så stort, om ej större än då anslaget beviljades första gången, skulle nu kunna ifrågasätta en sammanslagning af båda skolorna. Var anslaget behöfligt, då det första gången beviljades, synes det således för närvarande vara lika behöfligt.

*Anslag till
bergsskolorna
i Filipstad och
Falun.
(Forts.)*

Vidare anføres, att kommunikationerna mellan ifrågavarande två orter äro mycket bättre nu än 1873. Ja, att så är förhållandet medgifves gerna. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att den hufvudkommunikation, som för närvarande finnes mellan dessa orter redan år 1873 var bestämd att komma till stånd, om ock den då ännu icke var färdig, och vidare att såväl innan denna kommunikation anlades som sedermera eleverna, åtminstone i öfre afdelningen af de två skolorna, ingalunda härstammat blott från det ena eller det andra länet utan varit från alla delar af landet. Med afseende å nedre afdelningen är förhållandet ett annat. Eleverna i denna hafva mestadels kommit från närmast kringliggande trakt. De hafva svårt att uppehålla sig, om de icke oupphörligt få understöd hemifrån i matvaror och annat, om söndagarne kunnat gå hem och få hjälp på annat dylikt sätt. Utskottet har anmärkt det ringa elevantalet särskildt i denna lägre afdelning. Ja, sant är, att antalet elever der icke varit särdeles stort, men om båda skolorna sammansloges, skulle antalet utan tvifvel blifva ännu mindre.

Egentliga skälet för sammanslagningen synes vara att derigenom en afsevärd besparing skulle åstadkommas. För min del vågar jag betvifla, att någon särdeles stor besparing härigenom skall kunna vinnas. Bergsskolebyggnaden i Filipstad nybyggdes 1869—1870, sedan den förra byggnaden år 1868 blifvit genom våld förstörd, för dels brandskadeersättningsbeloppet, dels ock sammanskott från traktens bruks- och grufegare. Man beräknade medeltalet af eleverna under de föregående åren och ordnade skolan derefter. Tolf ordentliga platser inrättades, dock så att skolan i nödfall skulle kunna inrymma sexton. Nämnda antal har visserligen under 1870-talet öfverskridits, men till föga fromma för undervisningen. — Bergsskolans i Falun lokal känner jag icke så fullständigt, men har anledning antaga, att den icke kan rymma dubbelt så stort antal elever, som för närvarande der åtnjuter undervisning. I händelse skolorna skola sammanslås, erfordras således en tillbyggnad till den ena eller andra skolbyggnaden, såvida nemligen antalet elever antages uppgå till ungefärligen samma antal som nu i båda skolorna tillsammans.

Vidare får man icke tänka sig, att det nuvarande antalet lärare skulle på något vis kunna bestrida undervisningen af det ökade antal elever, som blefve en följd af skolornas förening. Det är icke samma förhållande vid ifrågavarande skolor som vid våra

*Anslag till
bergsskolorna
i Filipstad och
Falun.
(Forts.)*

elementarläroverk. Vi skola erinra oss, att eleverna inkomma i dessa skolor med ganska små och understundom inga förkunskaper, att de hafva föga läsvana, att kursen är blott ett år och att eleverna under detta år skola bibringas kunskaper i kemi, mekanik, ritning och bergsvetenskap, äfvensom att de skola få tillfälle till praktiska öfningar. Detta gör att hufvudlärarne äro, under den tid de undervisa, så upptagna, att de icke kunna med fördel undervisa flere, isynnerhet om man fordrar, att undervisningen skall hafva ett godt resultat och att eleverna verkligen skola kunna praktiskt använda sina kunskaper, sedan de lemnat skolan. Äfven i det fallet tror jag således icke, att någon afsevärd besparing kan uppkomma.

Den praktiska undervisningen i tackjernstillverkning meddelas i Filipstad för närvarande i en experimenthytta, som blifvit på jernkontorets bekostnad uppförd omkring en kvarts mil utom staden. Den praktiska undervisningen i jern- och ståltillverkning eger rum vid något af de kringliggande bruken, hvilkas verkstäder af brukens egare hittills blifvit välvilligt och utan ersättning upplåtna för nämnda ändamål. Och jag tviflar på att detta kan fortfara, i händelse elevernas antal blifver alltför stort.

Genom en sammanslagning af skolorna uppkommer naturligtvis minskadt tillfälle för personer, som egna sig åt bergshandteringen, att erhålla undervisning. Och som jag redan nämnt, komma otvifvelaktigt eleverna i den lägre afdelningen att få mycket svårare att besöka skolan än för närvarande. Hvad eleverna i den högre afdelningen beträffar, vågar jag icke säga något bestämdt, men tror dock att, om tillfälle till undervisning förminskas, elevantalet äfven i denna afdelning blifver mindre. Jag har en erfarenhet att åberopa, som tyckes antyda detta. När år 1867 jernkontoret beviljade anslag till bergsskolan i Falun, var elevantalet i Filipstads bergsskola under de fem närmast föregående åren i medeltal 11,9, hvilket antal, när Falu bergsskola år 1871 öppnades, icke minskades utan tvärtom ökades, under det att samtidigt ett ungefär lika eller större antal elever infann sig i Falu skola. Det visade sig, att ett större antal fick undervisning genom den nytillkomna bergsskolan, och att således ökad tillfälle till undervisning medförde äfven ökad antal elever, hvilket naturligtvis är till fördel för bergshandteringen.

Af det sagda torde framgå, att elevantalet nu är fullt så stort eller till och med större än då anslaget beviljades och att de besparingar, som genom skolornas sammanslagning skulle uppstå, icke blifva särdeles afsevärda. Under sådana förhållanden och då jag tillika anser, att en täflan mellan två likställda skolor alltid för deras verksamhet är af särdeles stort gagn, och dertill och kommer, dels att dessa skolor knappast få betraktas endast såsom undervisningsanstalter, utan äfven äro ett slags kemiskt-tekniska stationer för bergsbruket, der kemiska analyser och undersökningar af råämnen och bergsprodukter från kringliggande trakter kunna verkställas, der upplysningar och råd i bergstekniska ämnen kunna

erhållas, och der äfven samlingar af ortens råämnen och produkter i afseende å bergshandteringen finnas ordnade och således kunna studeras och undersökas af dem, hvilka deraf vilja taga del, och således kunna i viss mån likställas med de kemiska stationer, som äro inrättade för jordbruket, dels ock att bruken och grufvorna i de orter, der dessa skolor äro belägna, hafva gjort icke obetydliga uppförlingar för deras åstadkommande, synes det mig icke vara särdeles lämpligt att indraga den ena eller andra af dessa skolor och derigenom minska tillfällena till bergsundervisning, isynnerhet under nuvarande tid, då bergshandteringen är så nedtryckt och har att kämpa med svårigheter större kanhända än någonsin förut. De anslag, som för närvarande från statsverket utgå till bergsundervisningens befrämjande äro äfven sannerligen icke särdeles betydliga i jämförelse med de anslag, som utgå till jordbruket och slöjderna.

*Anslag till
bergsskolorna
i Filipstad och
Falun.
(Forts.)*

Jag har velat anföra dessa betänkligheter mot skolornas sammanslagning; men då statsutskottet endast föreslår en utredning och tillika begär, att fullmäktige i jernkontoret skola höras öfver denna utredning, tager jag för gifvet, att utredningen skall blifva sådan, att resultatet kommer att lända till bergshandteringsens fromma. På grund häraf anser jag mig icke för närvarande böra göra något yrkande.

Herr Kerfstedt: Då den föregående talaren icke gjort något yrkande, kunde jag inskränka mig till ett kort omnämnande af hvad som varit motivet till att statsutskottet hemställt om ifrågasvarande utredning. Statsutskottet har naturligen icke haft någon positiv mening i fråga om lämpligheten af denna sammanslagning, utan den har helt enkelt kommit på tal derigenom, att för några år sedan sattes i fråga att sammanslå bergsskolan i Filipstad med tekniska skolan i Örebro. Det har synts utskottet vara skäl uti att väcka sammanslagningsfrågan till lif nu, sedan de två bergsskolorna i Falun och Filipstad blifvit sammanbundna med en jernväg. Det är den ena sidan af saken.

Den andra är, hvad äfven föregående talare anmärkte, att det tyckes, som om skolorna skulle, såsom varande likartade skolor, kunna sammanföras på ett ställe, när icke elevantalet under en följd af år varit större än tolf på den högre afdelningen och tre å fyra på den lägre i hvardera skolan. Skulle de kunna sammanföras, hvilket ju med de förbindelser, som numera ega rum mellan dessa bergslag, synes för den oinvigde kunna ske lätt nog, skulle derigenom en påtaglig besparing kunna vinnas. Men det kan ju hända, att bergshandteringen skulle lida så mycket derpå, att det ej låter sig göra; i allt fall blir det dock nödvändigt att få en sådan utredning, att de icke invigde blifva öfvertygade om lämpligheten af att de båda skolorna fortgå på sätt, som hittills skett.

Hvad beträffar den föregående talarens yttrande om, att dessa skolor äro ett slags kemiska stationer för bergshandteringen, så är det väl icke något hinder för att kemiska analyser kunna verk-

Anslag till
bergsskolorna
i Filipstad och
Falun.
(Forts.)

ställas på *en* plats lika väl som på två. Jag förmodar, att den omständigheten icke inverkar på analyserna; och med de utvecklade kommunikationer vi nu fått i bergslagen, kan man på några timmar utan olägenhet skicka in malmprofver till hvilken plats än skolan förlägges.

Talaren nämnde äfven, att han betvivlade, att det skulle blifva billigare, om dessa båda skolor sammansloges till en; ja, derom kunna åsigterna vara delade, men nog gäller det ändå såsom allmän regel, att en institution, som är delad på flere håll, blir dyrare, än om den är sammanförd på ett ställe.

Det är emellertid hufvudsyftet att få en utredning, och det har den föregående talaren icke heller afstyrkt; jag vill blott tillägga, att jag anser den ändamålsenlig, och deri har utskottet så godt som enhälligt instämt. Dessutom tror jag, att det länders brukssocieteten till bättnad att en sådan utredning nu sker. Jag tror, att bergshandteringen icke skall blifva lidande derpå. De funktionärer inom bergshandteringen, som dessa skolor äro afsedda att utbilda, såsom gruffogdar, bruksbokhållare m. fl., hafva för öfrigt icke så lätt att få anställning numera, sedan det ena bruket efter det andra nedlägges och dess egare slå sig på skogshandtering, hvadan en inskränkning, ifrån den synpunkten sedd, skulle möjligtvis icke skada. Huru man än betraktar saken, tror jag således, att statsutskottet förslag är lämpligt, och får jag därför yrka bifall till detsamma.

Herr Lundström: Jag har begärt ordet endast med anledning af den siste ärade talarens yttrande derom, att de från skolorna utgångna eleverna skulle hafva särdeles svårt att få plats numera. Jag vill meddela, att eleverna från den skola, jag närmast känner till, under de sista åren haft ringa svårighet att få anställning. Det har funnits tider, då så varit förhållandet, men numera går det temligen lätt för dem att få plats; de hafva varit rätt mycket eftersökta.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

39 och 40 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

41 punkten.

Ifrågasatt an-
skaffning till
Umeå provins-
kontor af
kopior af
vissa skiftes-
handlingar.

Herr Cederberg: Då utskottet har varit fullkomligt enhälligt i att afstyrka de af mig, herr Wiklund m. fl. väckta motioner, är det gifvet, att jag icke har särdeles stor förhoppning att få här i kammaren ändradt det beslut, som utskottet velat föreslå kammaren att fatta. Jag får dock erinra om, att här föreligger snarast en skuld, som staten har till de enskilde. I motionen, såväl som

i utskottets utlåtande, torde herrarne finna, att saken rör laga skifteskartor och beskrifningar, d. v. s. laga skifteshandlingar, som förstördes vid den stora eldsvådan i Umeå stad. Dessa handlingar bekostas uteslutande af enskilde, d. v. s. af delegarne i skiftet. Dessa få ej behålla koncepthandlingarne, utan de skola insändas till provinskontoret, här således för Vesterbottens län till provinskontoret i Umeå, der staten förbehållit sig att vårda dessa handlingar. När nu handlingarne brunnit, och det ifrågasattes, att de skola ersättas, något som är möjligt derigenom, att kopior af handlingarna förvaras i generallandtmäterikontoret här i Stockholm, då svarar man helt enkelt: vi hafva icke råd. Jag tror, att det är ett mindre riktigt svar på en sådan begäran. För öfrigt vill jag erinra, att staten, eller åtminstone Kongl. Maj:t, en gång har tillmötesgått en ungefär liknande framställning. Den rörde visserligen icke skifteshandlingar, den rörde inteckningsprotokoll, som förstörts samma dag, som eldsvådan egde rum i Umeå, nemligen vid eldsvådan i Sundsvall. Dessa protokoll kopierades på statens bekostnad och återställdes till den domsaga, för hvilken de hade brunnit. Det är ungefär samma förhållande här, och jag kan icke inse, hvarför, då statens ersättningsskyldighet så att säga är erkänd i ena fallet, den icke skall erkännas också i det andra.

Ifrågasatt anskaffning till Umeå provinskontor af kopior af vissa skifteshandlingar.

(Forts.)

Nu säger utskottet, att det är så mycket värre därför, att skifteshandlingar fattas äfven för ett par andra län, nemligen Karlstads och Elfsborgs län. Jag kan för min del icke se, att det betyder något alls. Har staten större skulder, än jag för ögonblicket ansåg mig böra föreslå att ersätta, så hindrar det väl icke, att bifalla det förslag, som föreligger. Jag medgifver, att det blir något dyrt, men man får icke se på kostnaden, utan på den verkliga innebörden af frågan i och för sig sjelf.

Med anledning af hvad jag yttrat är det gifvet, att jag icke kunnat anse mig vara nöjd med utskottets förslag, men då jag icke hyser det ringaste hopp om framgång åt motionen, vill jag icke göra något yrkande, dock under förhoppning, att frågan kan tagas upp under en eller annan form och då få en annan utgång, än den nu får.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölles utskottets i föreliggande punkt gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 17 och 20 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 21, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

1—3 punkterna.

Lades till handlingarna.

4 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

5—8 punkterna.

Lades till handlingarna.

9 punkten.

Hvad utskottet tillstyrkt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag dels till nya byggnader vid statens jernvägstrafik, dels ock till rörlig materiel vid statens jernvägar, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen hemställde, att, som de på föredragningslistan upptagna statsutskotts-utlåtandena nu blifvit af kammaren slutbehandlade och intet nytt utskottsbetänkande denna dag inkommit, kammaren ville tillåta, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Denna hemställan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 3,32 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
